

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

34 כַּיֵּעָקֵב שֶׁקָרָאוּ לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ בֵּית ("ויקרא שם המקום ההוא בית
35 א-ל"), דְּבֵית רֵאשׁוֹן הוּא פִּנְגֵד אֲבָרְהָם, וּבֵית שְׁנֵי פִּנְגֵד
36 יִצְחָק, וּבֵית שְׁלִישֵׁי פִּנְגֵד יַעֲקֹב⁶, וּמִבְּאֵר בְּלִקְוֹטֵי תוֹרָה⁷
37 לְרַבְּנוּ הִזְקֵן שֶׁהַשְּׂמִיכוֹת דְּבֵית שְׁלִישֵׁי לַיַּעֲקֹב הוּא כִּי מִדְּתוֹ שֶׁל
38 יַעֲקֹב הִיא אֲמַת וְאֲמַת כִּכְתוּב "יתין

39 אמת ליעקב", וְאֲמַת הוּא שְׁאִין
40 שִׁיף בּוֹ הַפֶּסֶק⁸ וְשְׁנֵי אֵלָּא קִיּוּם
41 בְּקִיּוּם נִצְחִי, וּבִכֵּן הֵבִית הַשְּׁלִישִׁי הוּא
42 "גדול" לַעֲמֹת הֵבִית הַרֵאשׁוֹן וְהֵבִית
43 הַשְּׁנִי שְׂרוּקָא הוּא יִתְקִיּוּם בְּקִיּוּם נִצְחִי.
44 (ב) וְהִנֵּה אֵף שֶׁבְּמֵאֲמָר
45 רְבוּתֵינוּ וְ"ל הַנִּל" (לֹא
46 פְּאֲבָרְהֵם כּו') מְדַבֵּר בְּבֵית
47 הַמִּקְדָּשׁ, וְעִלּוּ נֹאמֵר בְּגִמְרָא
48 שֶׁמְעַלְתוֹ הִיא שִׁינְיָא "בית", הִרִי
49 הַלְשׁוֹן בְּלִקְוֹטֵי תוֹרָה שֵׁם
50 הוּא שְׁלֹשׁ גְּאוּלוֹת הֵן, גְּאוּלָּה
51 רֵאשׁוֹנָה בְּזִכּוֹת אֲבָרְהָם,
52 גְּאוּלָּה שְׁנִיָּה בְּזִכּוֹת יִצְחָק,
53 גְּאוּלָּה שְׁלִישִׁית בְּזִכּוֹת יַעֲקֹב.
54 וּמִבְּאֵר שֵׁם דְּגְּאוּלָּה
55 הַשְּׁלִישִׁית הִיא גְּאוּלָּה
56 נִצְחִית. וְהַבְּאוּר בְּזֵה בְּפִשְׁטוֹת
57 שְׁאִין כִּאֵן סְתִירָה בִּין דְּבִיר וּרְבוּתֵנוּ עַל

1 גְּדוֹל יִהְיֶה כְּבוֹד הֵבִית הַזֶּה הָאֲחֵרוֹן מִן הָרֵאשׁוֹן¹, וְיֵשׁ בְּזֵה
2 בְּמִשְׁמַעוֹת הַנְּבוּאָה שֶׁ"הֵבִית הַזֶּה הָאֲחֵרוֹן" יִהְיֶה יוֹתֵר גְּדוֹל וְחָשׁוּב מֵהֵבִית
3 הָרֵאשׁוֹן שְׁנֵי פִירוּשִׁים². פְּרוּשׁ הַפִּשְׁטוֹת הוּא³ שֶׁבֵּית הַזֶּה
4 הָאֲחֵרוֹן קָאֵי מְכוּוֹן עַל בֵּית שְׁנֵי בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הַשְּׁנִי שֶׁהִנֵּה גְּדוֹל

5 מִבֵּית הַמִּקְדָּשׁ הָרֵאשׁוֹן בְּגוּדֵל
6 הַבְּנִיָּן וּבְמִסְפַּר הַשְּׁנִים, כִּי בֵּית
7 הַמִּקְדָּשׁ הַשְּׁנִי הִיָּה בֵּית גְּדוֹל יוֹתֵר
8 וּמְפֹאֵר יוֹתֵר מֵאִשֶׁר הֵבִית הָרֵאשׁוֹן וּגַם
9 הַתְּקִיּוּם יוֹתֵר שְׁנִים (בֵּית הַמִּקְדָּשׁ
10 הָרֵאשׁוֹן עֲמַד 410 שְׁנִים, וּבֵית הַמִּקְדָּשׁ
11 הַשְּׁנִי עֲמַד 420 שְׁנָה) וּבִדְהָרָה⁴
12 אֵיתָא מוּבָא שֶׁהֵבִית הַזֶּה
13 הָאֲחֵרוֹן קָאֵי מְכוּוֹן עַל בֵּית
14 הַמִּקְדָּשׁ הַשְּׁלִישִׁי שִׁינְיָה
15 בְּמִהְרָה בְּיָמֵינוּ שֶׁהִנֵּה גְּדוֹל
16 מִבֵּית הָרֵאשׁוֹן וּמִבֵּית הַשְּׁנִי,
17 דְּשִׁנְיָהֶם נְקָלִים בְּ(מִן
18 הָ)רֵאשׁוֹן וּגַם הֵבִית הַשְּׁנִי נִכְלָל כִּאֵן
19 בְּבִיטוֹ "ראשון", כִּי שְׁנֵיָהֶם גַּם בֵּית
20 הַמִּקְדָּשׁ הָרֵאשׁוֹן וּגַם בֵּית הַמִּקְדָּשׁ
21 הַשְּׁנִי לֹא הָיָה לָהֶם קִיּוּם נִצְחִי
22 אֲלֹא נִחְרְבוּ אַחֲרֵי תְּקוּפַת זְמַן מְסוּרִימַת,
23 וּבֵית שְׁלִישֵׁי יִהְיֶה קִיּוּם בְּקִיּוּם
24 נִצְחִי וְלֹא יִחְרַב לְעוֹלָם. וְהָיוּ לְפִי
25 הַפִּירוּשׁ הַשְּׁנִי גַם הַכוּוּנָה בְּמָה
26 שֶׁאֲמָרוּ רְבוּתֵינוּ וְ"ל⁵ בְּגִמְרָא
27 עַד כֵּן שְׁלַעְתִּיד לְבוּא יַעֲלוּ גּוֹיִים רַבִּים
28 אֶל הָר' "אל בית אלוקי יעקב" שְׁבִית
29 הַמִּקְדָּשׁ נִקְרָא עַל שֵׁם יַעֲקֹב וְלֹא עַל
30 שֵׁם אַבְרָהָם וְיִצְחָק לֹא פְּאֲבָרְהֵם
31 שֶׁפְּתוּב בּוֹ הֵר ("בְּהֵר ה' יִרְאֶה")
32 וְלֹא כִּיִּצְחָק שֶׁפְּתוּב בּוֹ שֶׁהָיָה
33 ("יִצְחָק יִצְחָק לְשׁוֹחַ בְּשִׂדֵּה") אֵלָּא

בס"ד*. שבת פרשת מטות

מסעי, מברכים החדש מנחם

אב ה'תשכ"ב**

1 גְּדוֹל יִהְיֶה כְּבוֹד הֵבִית הַזֶּה הָאֲחֵרוֹן מִן
2 הָרֵאשׁוֹן¹, וְיֵשׁ בְּזֵה שְׁנֵי פִירוּשִׁים². פְּרוּשׁ
3 הַפִּשְׁטוֹת הוּא³ שֶׁבֵּית הַזֶּה הָאֲחֵרוֹן קָאֵי עַל בֵּית
4 שְׁנֵי שֶׁהִנֵּה גְּדוֹל מִבֵּית הָרֵאשׁוֹן בְּבִנְיָן וּבְשְׁנֵיָם,
5 וּבִדְהָרָה⁴ אֵיתָא שֶׁהֵבִית הַזֶּה הָאֲחֵרוֹן קָאֵי עַל בֵּית
6 הַמִּקְדָּשׁ הַשְּׁלִישִׁי שִׁינְיָה בְּמִהְרָה בְּיָמֵינוּ שֶׁהִנֵּה
7 גְּדוֹל מִבֵּית הָרֵאשׁוֹן וּמִבֵּית הַשְּׁנִי, דְּשִׁנְיָהֶם
8 נְקָלִים בְּ(מִן הָ)רֵאשׁוֹן, כִּי שְׁנֵיָהֶם לֹא הָיָה לָהֶם
9 קִיּוּם, וּבֵית שְׁלִישֵׁי יִהְיֶה קִיּוּם נִצְחִי. וְהָיוּ
10 שֶׁאֲמָרוּ רְבוּתֵינוּ וְ"ל⁵ לֹא פְּאֲבָרְהֵם שֶׁפְּתוּב בּוֹ
11 הֵר וְלֹא כִּיִּצְחָק שֶׁפְּתוּב בּוֹ שֶׁהָיָה אֵלָּא כִּיִּצְחָק
12 שֶׁקָרָאוּ בֵּית, דְּבֵית רֵאשׁוֹן הוּא פִּנְגֵד אֲבָרְהָם,
13 וּבֵית שְׁנֵי פִּנְגֵד יִצְחָק, וּבֵית שְׁלִישֵׁי פִּנְגֵד יַעֲקֹב⁶,

14 וּמִבְּאֵר בְּלִקְוֹטֵי תוֹרָה⁷ שֶׁהַשְּׂמִיכוֹת דְּבֵית שְׁלִישֵׁי לַיַּעֲקֹב הוּא כִּי מִדְּתוֹ שֶׁל
15 יַעֲקֹב הִיא אֲמַת, וְאֲמַת הוּא שְׁאִין שִׁיף בּוֹ הַפֶּסֶק⁸ וְשְׁנֵי וְשְׁנֵי.

16 (ב) וְהִנֵּה אֵף שֶׁבְּמֵאֲמָר רְבוּתֵינוּ וְ"ל הַנִּל" (לֹא פְּאֲבָרְהֵם כּו') מְדַבֵּר בְּבֵית
17 הַמִּקְדָּשׁ, הַלְשׁוֹן בְּלִקְוֹטֵי תוֹרָה שֵׁם הוּא שְׁלֹשׁ גְּאוּלוֹת הֵן, גְּאוּלָּה
18 רֵאשׁוֹנָה בְּזִכּוֹת אֲבָרְהָם, גְּאוּלָּה שְׁנִיָּה בְּזִכּוֹת יִצְחָק, גְּאוּלָּה שְׁלִישִׁית בְּזִכּוֹת
19 יַעֲקֹב. וּמִבְּאֵר שֵׁם דְּגְּאוּלָּה הַשְּׁלִישִׁית הִיא גְּאוּלָּה נִצְחִית. וְהַבְּאוּר בְּזֵה

(* יצא לאור בקונטרס שבת נחמו – תשנ"ו, לקראת ש"ק פי' ואתחנן שבת נחמו . . עש"ק נחמו, שנת ה'תשנ"ו.

** (ברשימת כ"ק אדמו"ר שליט"א משנת תשכ"ב: "אייר נתיב" דהמאמר: בונה ירושלים – תרכ"ט וסה"מ תרכ"ט ע' רצד ואילך]. ראה קראתי – תרס"ה וסה"מ תרס"ה ע' קעו ואילך]. עיי"ש. לקר"ת מטות ד"ה ואשה ופג. ג"ד]. ע"כ יאמר תרצ"א וסה"מ קונטרסים ח"א קצא, ב ואילך].

(1) חגי ב, ט. (2) התיווך דשני הפירושים – ראה מכתב בין כסא לעשור וכ"ג טבת תש"ה*. לקו"ש ח"ט ע' 29 בהערות. (3) מפרשים לחגי שם. וכ"ה בב"ב ג, סע"א. (4) ח"א כח, א. תקו"ז תיקון ח. וראה ג"כ בפ"י הראב"ע. (5) פסחים פח, א. (6) ראה חדא"ג מהרש"א שם. אלשיך לתהלים כד (הובא בלקו"ת שם). (7) מטות פג, ג"ד. (8) "היפך נהרות המכזבים במשנה פי"ח דפרה, שהיא מה שנפסקים לפעמים" (לקו"ת שם. ובכ"מ. וראה לקו"ש ח"ו ע' 92 שוה"ג להערה 38).

גדול יהיה כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 בית המקדש למבואר ב'לקוטי תורה' שהכונה לגאולה הוא, פי מעקרי
2 הגאולה הוא - בנגן בית המקדש⁹. ועל-ידי שמתוסף עליו
3 בבית המקדש, שהבית הוא "גדול" יותר ונצחי הגאולה היא
4 נעלית יותר¹⁰. ולכן מקשר ב'לקוטי תורה' המעלה
5 דגאולה השלישית עם
6 המעלה דבית המקדש השלישי.
7 ויש להוסיף, על האמור לעיל על
8 הקשר בין בית המקדש והגאולה
9 בפשטות דהטעם שב'לקוטי
10 תורה' מדבר במעלת גאולה
11 השלישית הוא, לא בגלל הקשר
12 והשייכות של בית המקדש והגאולה
13 אלא פי הגאולה השלישית
14 היא נעלית יותר (לא רק משתי
15 הגאולות הקודמות לה אלא גם)
16 מהמעלה דבית המקדש
17 השלישי. כמובן מזה
18 שהגאולה (קבוץ גלויות)
19 תהיה לאחרי בנגן בית
20 המקדש¹¹ היינו שתחילה ייבנה
21 המקדש ואחר כך יזכו בני ישראל
22 למעלה נוספת, גדולה יותר - גאולה
23 וקבוץ גלויות. אלא שגם מעלה
24 זו מעלת הגאולה עצמה פאה על-
25 ידי בית המקדש השלישי
26 (שלבן היא נלמדת ב'לקוטי
27 תורה') מהמעלה דבית
28 המקדש השלישי אשר כשם
29 שהבית השלישי יהיה בית נצחי, כך
30 הגאולה השלישית תהיה גאולה
31 נצחית) פי בבנגן בית המקדש
32 השלישי יהיו פלולים פל
33 הענינים והמעלות שיהיו
34 לאחרי-זה אלא שבתחילה הדברים
35 יהיו בהעלם ואחר כך יתגלו. אבל
36 מבחינת המעלה, הרי למרות שבת
37 המקדש גורם את מעלת הגאולה והיא

כלולה בו, מעלת הגאולה גדולה ממעלת הבית. ועל-פי מה שכתוב
בזהר¹² בסדר הענינים שיהיו לעתיד-לבא, דתחית המתים
הוא אחרון שבכלם, יש לומר, שגלוי המעלה דבית
המקדש השלישי [אמת שאין שיער בו הפסק ושנוי] יהיה
(אכן בגאולה עצמה ובכל זאת הוא
יהיה) בעקר בתחית המתים,
אחרי הגאולה, שאז יהיו חיים
נצחיים וזו השלימות הכי גדולה
שתהיה לעתיד לבוא. ויש לקשר
זה עם מה שכתוב¹³ יחינו
מיומים פיום השלישי יקימנו
ונחיה לפניו, ד'ביום
השלישי' ישנם שני פרושים.
פירוש אחד (לפי פשוטו) - שקאי
שמכוון על בית המקדש
השלישי¹⁴ - לפירוש שני (בתורת
החסידות) שקאי על תחית
המתים¹⁵. והקשר דשני
הפרושים¹⁶ הוא, פי בתחית
המתים תתגלה המעלה דבית
המקדש השלישי כי אז כל עניני
הגאולה יהיו בשלימות.
ג) ויובן זה מעלת בית המקדש
השלישי שתתגלה לאחר הגאולה
ותחית המתים בהקדים מה
שאמרו רבותינו ז"ל¹⁷ במדרש
עלה אריה זה הקדוש-ברוך-הוא
במזל אריה חודש אב שמזלו אריה
והחריב את אריאל בית המקדש
כו' על מנת שיבוא אריה
הקדוש-ברוך-הוא במזל אריה
בחודש אב ויבנה אריאל בית
המקדש. ומזה מדברי רבותינו
שהמטרה של חורבן הבית היא בעצם

1 בפשטות הוא, פי מעקרי הגאולה הוא - בנגן
2 בית המקדש⁹. ועל-ידי שמתוסף עליו בבית
3 המקדש, הגאולה היא נעלית יותר¹⁰. ולכן
4 מקשר ב'לקוטי תורה' המעלה דגאולה
5 השלישית עם המעלה דבית המקדש השלישי.
6 ויש להוסיף, דהטעם שב'לקוטי תורה' מדבר
7 במעלת גאולה השלישית הוא, פי הגאולה
8 השלישית היא נעלית יותר מהמעלה דבית
9 המקדש השלישי. כמובן מזה שהגאולה (קבוץ
10 גלויות) תהיה לאחרי בנגן בית המקדש¹¹. אלא
11 שגם מעלה זו פאה על-ידי בית המקדש
12 השלישי (שלבן היא נלמדת ב'לקוטי תורה')
13 מהמעלה דבית המקדש השלישי) פי בבנגן בית
14 המקדש השלישי יהיו פלולים כל הענינים
15 והמעלות שיהיו לאחרי-זה. ועל-פי מה שכתוב
16 בזהר¹² בסדר הענינים שיהיו לעתיד-לבא,
17 דתחית המתים הוא אחרון שבכלם, יש לומר,
18 שגלוי המעלה דבית המקדש השלישי [אמת
19 שאין שיער בו הפסק ושנוי] יהיה בעקר בתחית
20 המתים, שאז יהיו חיים נצחיים. ויש לקשר זה
21 עם מה שכתוב¹³ יחינו מיומים פיום השלישי
22 יקימנו ונחיה לפניו, ד'ביום השלישי' שני
23 פרושים. שקאי על בית המקדש השלישי¹⁴
24 ושקאי על תחית המתים¹⁵. והקשר דשני
25 הפרושים¹⁶ הוא, פי בתחית המתים תתגלה
26 המעלה דבית המקדש השלישי.

ג) ויובן זה בהקדים מה שאמרו רבותינו ז"ל¹⁷ עלה אריה במזל אריה
והחריב את אריאל כו' על מנת שיבוא אריה במזל אריה ויבנה

9) ולהעיר מהלשון הרגיל "זמן הבית וזמן הגלות". (10) להעיר מלקו"ת דרושים לר"ה נו, ב "ולא הי' בו (בבית שני) גילוי
הה' דברים . . ולכן לא הי' בו חירות". (11) פס"ד ברמב"ם הל' מלכים פי"א (בתחלת הפרק ובסופו). וראה ברכות מט, א.
נחומא פ' נח יא. זהו שבהערה הבאה. אגרות-קודש כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע ח"א אגרת קל (ס"ע שח ואילך).
(12) ח"א קלט, א (במדרש הנעלם). וראה שם קלד, א. (13) הושע ו, ב. (14) פרש"י שם. (15) אוה"ת נ"ך להושע שם ע' תלב
ואילך. וש"נ. (16) להעיר מד"ה יחינו מיומים תרצ"א (סה"מ קונטרסים ח"א קמד, ב), שמפרש שם שביום השלישי קאי
על תח"מ בהמשך לפרש"י. (17) יל"ש ירמי' רמז רנט.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

39 בחיות והתלהבות מיוחדת) 'נוגעת' באור האלוקי שלמעלה מסדר השתלשלות
 40 (למרות שהיה בה הפסק ואם כן היא לא תמידית ונצחית כמו עבודת
 41 הצדיקים), וכך גם לגבי בית המקדש יתכן שהמעלה העיקרית של הבית
 42 האחרון לעומת הראשון היא לאו דווקא בעניין הנצחיות. וְזֶהוּ עֲלֶיהָ אֲרִיָּה
 43 וְהַחֲרִיב אֶת אֲרִיאֵל עַל מְנַת
 44 שְׂיָבוֹא אֲרִיָּה וַיִּבְנֶה אֲרִיאֵל,
 45 וַיְדוּעַ²¹ דִּיבּוֹא אֲרִיָּה [וְזֶה
 46 הַקֶּבֶ"ה, דְּכָתִיב בֵּיהָ²² שְׂכָתוֹב
 47 בּוֹ אֲרִיָּה שְׂאֵג מִי לֹא יִירָא²³
 48 וְהַכוּוֹנָה הַלְקוּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הָאֵל, כְּפִי
 49 שְׂמוּכֵן מִהַמְשַׁךְ הַפְּסוּק – 'ה' אלוקים
 50 דְּבַר (אל הנביאים) מִי לֹא יִנְבְּא' הוּא
 51 הַתְּגִלּוֹת הַכֶּתֶר בְּחִינַת 'כְּתֵר עֲלִינוּ'
 52 בְּאִלּוּקוֹת לְגַבִּיהַּ מְבֹאֵר כִּי כֶּשֶׁם
 53 שֶׁהַכְּתֵר הוּא לְמַעְלָה מִהֶרֶשׁ כִּךְ בְּחִינַת
 54 הַכְּתֵר לְמַעְלָה הִיא הָאִלּוּקוֹת
 55 שְׁלֹמְעֵלָה מִהַשְׁתַּלְשְׁלוֹת וְזוֹ
 56 הַמַּעְלָה הַמִּיּוּחֶדֶת שֶׁל הַבַּיִת הָאֲחֵרֹן
 57 לְגַבִּי הֶרֶשׁ – הַשִּׁיכּוֹת לְכַתֵּר
 58 שֶׁלְמַעְלָה מִהַשְׁתַּלְשְׁלוֹת, בְּדוּמָה
 59 לְמַעֲלַת הַבְּעֵלִי תְּשׁוּבָה בִּיחֹס לְצַדִּיקִים.
 60 וַיֵּשׁ לְהוֹסִיף, שְׂגָם לְפִי מֵאֲמַר
 61 רְבוּתִינוּ וְ"ל²⁴ שְׂפִשְׁעֵלוּ
 62 מִבְּבֶל הָיָה רְאוּי לְהִיּוֹת בְּנֵי
 63 זֶה (בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הַשְּׁלִישִׁי)
 64 אֵלֶּא שְׁבַנִּי יִשְׂרָאֵל לֹא זָכוּ לְכַךְ בְּאוֹתָהּ
 65 שְׁעָה וְגַם הַעֲלִיָּה מִבְּבֶל לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל
 66 לֹא הִיָּתְתָה בְּנִיסִים וּבְכִיבוֹשׁ כְּמוֹ
 67 בְּכִנְסִיהָ לְאֶרֶץ בְּפֶעַם הֶרֶשׁוּנָה וְגַם
 68 הַבַּיִת שְׁבַנּוּ בְּרִשׁוֹת כּוֹרֵשׁ לֹא הִיא
 69 בְּמַעֲלַת הַבַּיִת הַשְּׁלִישִׁי, וְאִם כִּכֵּר
 70 בְּעֲלִיָּה מִבְּבֶל הִיא אִפְשָׁר שְׁבַנִּי יִשְׂרָאֵל יִזְכּוּ לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ עִם הַמַּעֲלוֹת שֶׁל
 71 הַבַּיִת הַשְּׁלִישִׁי, מִהַ מַּעְלָה הַמִּיּוּחֶדֶת שֶׁל הַבַּיִת הַשְּׁלִישִׁי שֶׁתְּהִיָּה דוּקָא
 72 בְּגֹאֲלָהּ הַשְּׁלִישִׁי? עַל כֵּךְ בֹּא הַמַּעֲנָה שְׂאֵמֵן בְּנֵי הַבַּיִת הַשְּׁלִישִׁי הִיא רְאוּי
 73 לְבַנֵּי יִשְׂרָאֵל כִּכֵּר בַּעַת הַעֲלִיָּה מִבְּבֶל, אֲבָל מִכְּלֵ-מְקוֹמוֹ, לְמַעֲשֵׂה בֵּית
 74 שְׁלִישִׁי שְׂיָהִי לְעֵתִיד-לְבָא (לְאַחֲרֵי בֵּית שְׁנִי) יְהִיָּה גְּדוֹל
 75 יוֹתֵר וְיִהְיֶה לוֹ מַעֲלוֹת לְעוֹמַת הַבַּיִת הַשְּׁנִי. וְהֵגַם שְׂגָם כְּשִׁעֲלוּ מִבְּבֶל
 76 (לְאַחֲרֵי חֲרִבּוֹן בֵּית רֵאשׁוֹן וְהַתְּקוּן עַל זֶה) הָיוּ בְּדַגְמַת בְּעֲלִי

1 כְּדִי לְבַנוֹת אֶת הַבַּיִת מִחֻדָּשׁ מוּכָן, דְּמָה שְׂפִתוֹב גְּדוֹל יְהִיָּה כְּבוֹד
 2 הַבַּיִת הַזֶּה הָאֲחֵרֹן יוֹתֵר מִן הֶרֶשׁוֹן, הוּא גַם בְּאֵם בֵּית
 3 הַמִּקְדָּשׁ הֶרֶשׁוֹן לֹא הָיָה נְחָרָב, וְהָיָה לוֹ קִיּוּם נְצָחִי כִּךְ
 4 שֶׁהַמַּעֲלָה שֶׁל "הַבַּיִת הָאֲחֵרֹן" לְעוֹמַת "הַבַּיִת הֶרֶשׁוֹן" הִיא לֹא רַק בְּכִךְ
 5 שֶׁהֶרֶשׁוֹן נְחָרָב וְהָאֲחֵרֹן יְהִיָּה קִיּוּם
 6 לְנַצַּח אֵלֶּא שִׁישׁ בּוֹ מַעֲלוֹת וִיתְרוֹנוֹת
 7 חֲשׁוּבִים מִצֵּד עֲצֻמוֹ. וְלִכְּנֵן עֲלֶיהָ
 8 אֲרִיָּה כּוֹ' וְהַחֲרִיב אֶת אֲרִיאֵל
 9 בְּכִדִּי שְׂיָבוֹא אֲרִיָּה וַיִּבְנֶה
 10 אֲרִיאֵל, וְהִיא חוֹרֵב בְּמִטְרָה לְבַנוֹת
 11 בֵּית אַחֵר נְעִלָה יוֹתֵר שְׂיָהִיָּה גְּדוֹל
 12 יוֹתֵר מִן הֶרֶשׁוֹן (גַּם בְּאֵם
 13 הָיָה לוֹ קִיּוּם נְצָחִי)¹⁸.
 14 וּמִבֵּיא מִשֵּׁל וְדוּגְמָא לִיתְרוּן מַעֲלָה גַם
 15 לְעוֹמַת עֲנִיִּין הַנְּצַחִית:
 16 וְעַל-דֶּרֶךְ הַמַּעְלָה דְּבַעֲלִי
 17 תְּשׁוּבָה עַל צַדִּיקִים, כְּדַבְּרֵי
 18 רְבוּתִינוּ שְׂבַמְקוֹם שְׂבַעֲלִי תְּשׁוּבָה
 19 עוֹמְדִים, צַדִּיקִים גְּמוּרִים אִינֵם יִכּוּלִים
 20 לְעַמּוֹד דְּעַבְדוֹת הַצַּדִּיקִים (גַּם)
 21 צַדִּיקִים בְּרִמָּה כְּזֹאת גְּבוּהָ שְׂאֵינ
 22 לְהֵם יִצֵּר הֶרֶע¹⁹ כִּלְל, כִּי הוּא
 23 תְּהַחֲפֵךְ לְטוֹב, שְׁלִכְנֵן אִינֵן שְׂיָדָה לֹא
 24 יִיתְּכֵן שְׂיָהִיָּה אֲצֻלֵם חֲטָא,
 25 וְעַבְדוֹתֵם הִיא בְּאֶפְסֵן דְּקִיּוּם
 26 נְצָחִי וְהֵם עוֹבְרִים אֶת ה' תְּמִיד, לֵלֵא
 27 כֹּל (הַפְּסָקָה) מַגְּעַת
 28 בְּהַשְׁתַּלְשְׁלוֹת, וְעַבְדוֹת
 29 ה' בְּעֲלִי תְּשׁוּבָה' הִיא בְּלִמְעָלָה
 30 מִהַשְׁתַּלְשְׁלוֹת²⁰ הָאֲרוּר הָאֱלֹקִי
 31 יוֹרֵד מִלְּמַעְלָה לְמַטָּה בִּיסְדֵר
 32 הַשְׁתַּלְשְׁלוֹת' (כְּמוֹ שֶׁלְשֵׁלַת (שֶׁרֶשֶׁת) שְׁעִשׂוּיָה מַחֲלוּתִית שְׁקִשׁוֹרוֹת זוֹ בּוֹז, כִּךְ
 33 כֹּל הַעוֹלָמוֹת הַעֲלִיּוֹנִים, עִם כֹּל פְּרֻטֵי הַדְּרוֹגוֹת שְׂבַהֵם, יוֹרְדִים וּמִשְׁתַּלְשִׁים'
 34 זֶה מִזֶּה בְּסֹדֵר הַדְּרוֹגוֹת), אִךְ יִשְׁנֵן אֲרוּר אֱלֹקִי אִינֵן סוֹפִי שֶׁלְמַעְלָה מִסְדֵר
 35 הַהַשְׁתַּלְשְׁלוֹת, וְהַתְּגִלּוֹת שֶׁלוֹ הִיא לֹא בְּסֹדֵר וְהַדְּרוּגָה אֵלֶּא הוּא לְמַעְלָה
 36 מִהַעוֹלָמוֹת. וּמְבֹאֵר בְּחִסְדוֹת שְׁעַבְדוֹת ה' שֶׁל הַצַּדִּיקִים (לְמִרוֹת מַעֲלָתָם
 37 הַגְּדוּלָּה) 'נוֹגַעַת' רַק בְּאֲרוּר הָאֱלֹקִי שֶׁל סֹדֵר הַהַשְׁתַּלְשְׁלוֹת וְאִילּוּ עַבְדוֹתָם שֶׁל
 38 בְּעֲלֵי תְּשׁוּבָה (שְׂבַגְלָל שְׁהִיוּ רְחוּקִים מֵאֱלֹקוֹת עֲבָרֵי, הֵם עוֹבְרִים אֶת ה'

18) ראה אוה"ת ואתחנן (ע' סה; שם ע' צג, ממג"ע אופן קפו ואוה"ח ר"פ ואתחנן), שאילו הי' משה רבינו מכניס את בני ישראל לארץ ובונה ביהמ"ק, לא הי' נחרב ביהמ"ק לעולם והי' לו קיום נצחי כמו שיהי' לע"ל. ומבאר שם (ע' פז) וראה גם שם כרך ו ע' ב'רכד) דהטעם על זה שלא פעל משה מבוקשו הוא לפי "שמהירידות שנמשכו בגלות הארץ יהי' עלי' גדולה יותר". 19) ובפרט להמבואר בתניא פ"א (ה, ב) שזוהו פירוש צדיק. 20) ראה ד"ה שובה ישראל דשבת תשובה ה'תשל"ז ס"ב (לעיל ח"א ע' צו) ואילך (וש"ג). ובכ"מ. 21) אוה"ת נ"ך כרך ב ע' א'ינו ואילך. 22) עמוס ג, ח. 23) יל"ש שבהערה 17. 24) הובא בפרש"י יחזקאל מג, יא (הובא בפתיחת התוי"ט למס' מדות).

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

- 1 בְּדִגְמַת בְּעָלֵי תְּשׁוּבָה²⁵, ואם כן כבר הגיעו למעלה ומדריגה כו
 2 שעבודתם 'נוגעת' באור האלוהי שלמעלה מ'סדר השתלשלות' הַרְי
 3 בתְּשׁוּבָה יֵשׁ רַבּוּי דְּרָגוֹת וגם מי שכבר עשה תשובה יכול להתעלות
 4 עוד ועוד. וְלָכֵן הָיָה גַם חֲרִפְן בֵּית שְׁנֵי בְּכָדֵי שְׁעַל־יָדֵי
 5 הָעֵבֹדָה בְּגִלוֹת שְׁלֹא־חָרִי
 6 חֲרִפְן בֵּית שְׁנֵי יִגְיֵעוּ לְשִׁלְמוֹת
 7 הַתְּשׁוּבָה, וְעַל־יָדֵי־זֶה לאחר
 8 ההתעלות במהלך הגלות עד לדרגה
 9 הגבוהה ביותר בעבודת התשובה
 10 יִהְיֶה גְדוֹל כְּבוֹד הַבַּיִת הַזֶּה
 11 הָאֲחֵרוֹן בְּתַכְלִית הַשְּׁלֵמוֹת.
 12 וְעַל־פִּי־זֶה יֵשׁ לְבָאֵר מַה
 13 שְׁאָמְרוּ רַבּוּתֵינוּ ז"ל²⁶ על
 14 הַפְּסוּק²⁷ שְׁמַעוּ דְבַר ה' בֵּית
 15 יַעֲקֹב, שְׁמַעוּ דְבַרֵי תוֹרָה עַד
 16 שְׁלֹא תִשְׁמְעוּ דְבַרֵי נְבוּאָה,
 17 כלומר, אם לא תשמעו לדברי התורה,
 18 תאלצו לשמוע דברי נבואה (לא
 19 נעימים) שְׁמַעוּ דְבַרֵי נְבוּאָה עַד
 20 שְׁלֹא תִשְׁמְעוּ דְבַרֵי תוֹכְחוֹת
 21 יותר קשות מדברי הנבואה וְכו'²⁸
 22 (וּמַסִּים) שְׁמַעוּ גּוֹפִיכּוֹן
 23 שישמע הגוף שלכם עַד שְׁלֹא
 24 יִשְׁמְעוּ גְרַמִּיכּוֹן העצמות שלכם,
 25 כמו שכתוב במקום אחר
 26 הַעֲצָמוֹת²⁸ הִיבְשׁוֹת שְׁמַעוּ
 27 דְבַר ה'. וְלִכְאוּרָה זֶה שְׁאוּמֵר
 28 שְׁמַעוּ דְבַרֵי תוֹרָה עַד שְׁלֹא
 29 תִשְׁמְעוּ דְבַרֵי נְבוּאָה, יֵשׁ
 30 לוֹמֵר, כִּי דְבַרֵי נְבוּאָה הֵם
 31 לְצִוּוֹת עַל דְבַרֵי הַתּוֹרָה²⁹,
 32 שהרי זה עיקר דברי הנביאים, לעורר
 33 את העם לקיים את דברי התורה, וְלָכֵן
 34 בָּאֵם הָיוּ שׁוֹמְעִים דְבַרֵי תוֹרָה
 35 לֹא הָיוּ צְרִיכִים לְדְבַרֵי
 36 נְבוּאָה. וְעַל־דִּרְךָ־זֶה פְּדַבְרֵי
 37 נְבוּאָה עֲצָמָם, שְׁבָאֵם הָיוּ כִּי
 38 יִשְׂרָאֵל שׁוֹמְעִים דְבַרֵי נְבוּאָה
 39 דְנִבְיָאִים הִרְאִישׁוּנִים הַמְצִיּוּם
 40 עַל דְבַרֵי הַתּוֹרָה שְׁלֹא בָּאֵן
 41 דְתוֹכְחָה, אלא בדברים נעימים, לֹא
 42 הָיוּ צְרִיכִים לְדְבַרֵי תוֹכְחָה
 43 (וְעַל־דִּרְךָ־זֶה הוּא בְּנוֹגַע
- הַעֲנִינִים שְׁלֹא־חָרִי־זֶה בהמשך דברי מדרש זה). אֲכַל מַה שְׁמַסִּים
 שכדאי לבני ישראל לשמוע את דברי התורה ואת דברי הנביאים בגופם עַד
 שְׁלֹא יִשְׁמְעוּ גְרַמִּיכּוֹן כֹּו' ומשמעות הדברים היא שכדאי להם לשמוע
 בגופם שאם לא כן ימותו ורק העצמות שלהם ישמעו אֵינּוּ מוֹבְּן, אֵיךְ
 שֵׁיךְ לוֹמֵר שְׁבָאֵם הָיוּ
 שׁוֹמְעִין דְבַרֵי תוֹרָה או דְבַרֵי
 תוֹכְחוֹת וְכו' אלא שלא היו
 שומעים אותם "בגופם" לֹא הָיוּ
 זוֹכִים חֶסֶד־וְשְׁלוֹם לְתַחֲתֵית
 הַמַּתִּים. וְיֵשׁ לוֹמֵר הַבְּאוּר
 בְּזֶה, שאכן אין הכוונה שלא יזכו
 לתחיית המתים כלל אלא דְעַל־יָדֵי
 הַיְרִידָה שְׁלֹא שְׁמַעוּ דְבַרֵי
 תוֹרָה וְכו' תִּהְיֶה אַחַר כֵּן עֲלִיָּה
 גדולה, על דרך המבואר לעיל לגבי
 מעלת בעלי התשובה ביחס לצדיקים
 שדווקא בגלל שבעבר היו בירידה
 ובריחוק מאלוקות הם מגיעים לדרגה
 יותר נעלית. וכך גם בענייננו, דווקא על
 ידי הירידה והחיסרון שלא שמעו,
 בסופו של דבר יתעלו ותהיה תַּחֲתֵית
 הַמַּתִּים בָּאֵן נַעֲלָה יוֹתֵר,
 מכפי שהייתה אמורה להיות ללא
 הירידה, בְּדִגְמַת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ
 הַשְּׁלִישִׁי שְׁעַל־יָדֵי שִׁהְיָה
 לְאֲחֵרֵי הַיְרִידָה דְחֲרִפְן בֵּית
 שְׁנֵי יִהְיֶה גְדוֹל יוֹתֵר.
 (ד) וּבְאוּר מַעֲלַת בֵּית הַשְּׁלִישִׁי
 עַל בֵּית רֵאשׁוֹן וְשְׁנֵי (גַם עַל
 בֵּית שְׁנֵי כְּמוֹ שִׁהְיָה רְאוּי
 לְהִיּוֹת בְּצוּרַת הַתְּכַנִּית דְּבִית
 שְׁלִישִׁי אלא שלמעשה בני ישראל
 לא זכו לכך, כאמור), יוֹבֵן בְּהִקְדָּים
 הַמַּעֲלָה הַרוּחָנִית הַנְּעִלִית דְּבִית
 הַמִּקְדָּשׁ (בְּכָל־ל) ³⁰, כּוֹלָל גַּם
 הַמַּעֲלָה הַרוּחָנִית הַמִּיּוֹחֶדֶת
 דְּמָקוֹם הַמִּקְדָּשׁ, דְּמָקוֹם
 הַמִּקְדָּשׁ הַר הַבַּיִת שְׁבוּ נִבְנָה בֵּית
 גְדוֹל יוֹתֵר.
 (ד) וּבְאוּר מַעֲלַת בֵּית הַשְּׁלִישִׁי עַל בֵּית רֵאשׁוֹן וְשְׁנֵי (גַם עַל בֵּית שְׁנֵי כְּמוֹ
 שִׁהְיָה רְאוּי לְהִיּוֹת בְּצוּרַת הַתְּכַנִּית דְּבִית שְׁלִישִׁי), יוֹבֵן בְּהִקְדָּים
 הַמַּעֲלָה דְּבִית הַמִּקְדָּשׁ (בְּכָל־ל) ³⁰, כּוֹלָל גַּם הַמַּעֲלָה דְּמָקוֹם הַמִּקְדָּשׁ, דְּמָקוֹם

(25) ראה בארוכה לקו"ש ח"ט ע' 67. 26) יל"ש ירמי' רמז רסד. 27) ירמי' ב, ד. 28) יחזקאל לו, ד. 29) רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ט ה"ב. 30) ביאור המעלה דביהמ"ק (דלקמן בפנים) מיוסד על המאמר ד"ה ראה קראתי בשם תרס"ה (סה"מ תרס"ה

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 המקדש (גם לפני בנין בית המקדש) הוא מצד עצמו למעלה
 2 יותר מהמקום דכל העולם, כמו שכתוב³¹ שכאשר יעקב אבינו
 3 יצא מבאר שבע ללכת לחרן הוא עצר במקום המקדש ואמר **מה נורא**
 4 **המקום הזה, אין זה פי אם בית אלקים, ותרגם אינגלוס**
 5 **לית דין אתר הדיוט** אין זה
 6 מקום פשוט, ומדברי יעקב אבינו מובן
 7 שאכן יש יתרון ומעלה במקום מצד
 8 עצמו שהרי הדבר נאמר שנים רבות
 9 לפני בנין בית המקדש. כלומר
 10 **שהמקום דכל העולם הוא**
 11 **אתר הדיוט** מקום פשוט לפי
 12 **שנברא בעשרה מאמרות**
 13 שבהם ברא ה' את העולם וכל אשר בו
 14 בששת ימי בראשית **שנבראים**³²
 15 **מילין דהדיוטא**, כי הקדוש-
 16 ברוך-בעצמו נעלה ומרומם לאין
 17 שיעור מכל העולמות והנבראים וכל
 18 עיסוקו בבריאתם דומה למלך שבמקום
 19 לעסוק בכסף וזהב יקרים עוסק בדברים
 20 פשוטים וחולים ומקום המקדש
 21 **אינו אתר הדיוט** מקום פשוט
 22 אלא מקום קדוש ונעלה [אף שגם
 23 **מקום המקדש נברא בעשרה**
 24 **מאמרות** שהם "מילין דהדיוטא",
 25 האמצעי שבו ברא ה' את העולם כולו.
 26 **ואדרבה, התחלת ועקר**
 27 **הבריאה מהעשרה מאמרות**
 28 **היתה בריאת אבן שתיה**
 29 **שבמקדש וממנה השתת כל**
 30 **העולם**³³ ואם כן יש שייכות ודמיון
 31 בין מקום המקדש לכללות העולם,
 32 ובכל זאת הפער וההבדל ביניהם הוא
 33 גדול ביותר והעולם כולו נקרא "אתר
 34 הדיוט" ואילו מקום המקדש הוא מקום
 35 נעלה וקדוש]. **פי בעשרה**
 36 **מאמרות נאמר ויאמר**
 37 **אלקים, כמפורש בתורה במעשה**
 38 **בראשית** – "ויאמר אלקים יהי אור, וכן הלאה **ובמקום המקדש הנה**
 39 **גילוי שם הוי' כמו שכתוב**³⁴ בדברי יעקב אבינו בבואו למקום
 40 המקדש **אבן יש הוי' במקום הזה** ושם הוי' (על שם "היה, הוה)
 41 ויהיה (כאחר") הוא גילוי אלוקות בלי גבול, בשונה משם אלקים שהוא מידת
 42 הצמצום וההעלם.

1 **וְצִרְיָה בְּאוֹר** על האמור לעיל שמעלתו של בית המקדש נובעת גם ממעלת
 2 המקום מצד עצמו, גם לפני בנין בית המקדש יש מקום לשאול מה פשר
 3 הדברים, **דְּלִקְאוּרָה, מַעְלַת מְקוֹם הַמִּקְדָּשׁ עַל הַמְּקוֹם דְּכָל**
 4 **הָעוֹלָם הוּא בְּגִלּוּי** של האור האלוקי **שְׁהִיָּה בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ,**
 5 כמובא בדברי חכמינו זיכרונם לברכה
 6 (ומבואר בהרחבה בתורת החסידות)
 7 שכאשר היו עולים לרגל לבית המקדש
 8 היו רואים אלוקות בגלוי, ובבית
 9 המקדש נעשו דרך קבע עשרה ניסים,
 10 וכל זה הוא מעלה שנובעת מבית
 11 המקדש **וְלֹא** מעלה שקיימת
 12 **בְּמְקוֹם עֲצָמוֹ. שְׁהִירִי גַם**
 13 **מְקוֹם הַמִּקְדָּשׁ נִבְרָא** כמו כל
 14 העולם כולו **בְּעֶשְׂרֵה מְאָמְרוֹת**
 15 **(מְלִין דְּהַדְיוּטָא** מילים פשוטות),
 16 **וּפְרוּשׁ** דברי התרגום **לִית דִּין**
 17 **אֲתַר הַדְיוּט הוּא שְׁהַמְקוֹם**
 18 **עֲצָמוֹ** ולא הבית **אֵינוֹ אֲתַר**
 19 **הַדְיוּט** ונשאלת השאלה מה יש
 20 במקום עצמו ללא הבית שמבדיל אותו
 21 מכל העולם ולכן אינו "אתר הדיוט"?
 22 **וּנְקֻדַּת הַבְּאוֹר בְּזֵה עַל-פִּי**
 23 **מַה שְׁכָּתוּב בַּתְּנַיָּא**³⁵
 24 **שְׁהַתְּהוּוֹת הָעוֹלָם הִיא בְּעַצֵּם**
 25 **מִשְׁם הַוְי' (הַוְי' לְשׁוֹן**
 26 **מְהַוְהָה)**³⁶ ושם הוי' מורה על גילוי
 27 אלוקות בלי גבול, **אֵלָא שְׁבָאִם**
 28 **הַתְּהוּוֹת בְּפועֵל הִתְהוּוֹת מִשְׁם**
 29 **הַוְי' עֲצָמוֹ,** בצורה ישירה, **הִתְהוּוֹת**
 30 **הָעוֹלָם בְּטַל בְּמַצִּיאוֹת** ולא
 31 היה מסוגל להתקיים כלל, **וְלִכְּנֵן**
 32 **הַתְּהוּוֹת בְּפועֵל הִתְהוּוֹת עַל-**
 33 **יְדֵי שְׁם אֱלֹקִים** שמשמש כמגן,
 34 היינו נרתק וכיסוי, על שם הוי' שלא
 35 יתגלה בלי גבול. וההסתר הזה
 36 מאפשר את קיומו בפועל של עולם
 37 מוגבל, כי הנבראים המוגבלים אינם
 38 רואים את האור האלוקי של שם הוי' שמהווה אותם, כי הוא מוסתר ומכוסה
 39 באמצעות שם אלקים, ולכן אינם מתבטלים כלפי האור האלוקי של שם
 40 הוי'. **וְהַתְּהוּוֹת דְּמְקוֹם הַמִּקְדָּשׁ** מעיקרו, מתחילת בריאתו, **הִתְהוּוֹת**
 41 **בְּאִפְּן שְׁשֵׁם אֱלֹקִים אֵינוֹ מְסַתֵּיר עַל שְׁם הַוְי' והאור האלוקי**
 42 **הלא מוגבל מאיר בו בגלוי. וְזֵהוּ** הטעם לכך שעל מקום המקדש עצמו

ע' קעו ואילך). עיי"ש. (31 ויצא כח, יז. (32 זח"ג קמט, ב. וראה בארוכה לקו"ת אחרי כה, ד. ועוד. (33 יומא נד, ב. (34 ויצא שם, טז. (35 שעהי"ה א פ"ד. (36 שעהי"ה א רפ"ד. וראה גם זח"ג רנו, סע"ב (ברע"מ). פרדס שער א (שער עשר ולא תשע) פ"ט.

גדול יהיה כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 נאמר לית דין אִתְר הַדְיוּט, כִּי בַמְקוֹם הַמְקֻדָּשׁ מִצַּד עֲצֵמוֹ,
 2 עוֹד לִפְנֵי בְנִיית בֵּית הַמְקֻדָּשׁ הָיָה נִרְגָּשׁ בְּגִלְוֵי הַהִתְהוּוֹת כְּמוֹ
 3 שֶׁהָיָא מִשֵּׁם הַרְי' לֵאלֹהֵי הַהִסְתַּר עַל הָאוֹר הָאֱלוֹקִי שְׁקִיִּים בְּכָל הָעוֹלָם,
 4 מִלְבָּד מִקוֹם הַמְקֻדָּשׁ.
 5 וְהַעֲנִין הוּא, דְּהַהִתְהוּוֹת שֶׁל
 6 הָעוֹלָם הַמוֹגְבֵּל וְהַנְּבֵרָאִים הַמוֹגְבֵּלִים
 7 מִשֵּׁם אֱלֹקִים הִיא בְּרִיךְ
 8 הַתְּלַבְּשוֹת (בְּרֵאשִׁית בְּרֵא
 9 אֱלֹקִים³⁷) וְהַהִתְהוּוֹת מִשֵּׁם
 10 הַרְי' הִיא בְּאִפְן דְּבְרִיךְ
 11 מִמִּילָא (יְהִלְלוּ אֶת שֵׁם הַרְי'
 12 כִּי הוּא צְוָה וְנִבְרָא³⁸)
 13 כְּלוּמַר, יֵשׁ פְּעוּלָה וְהַשְׁפַּעָה 'בְּדוֹרְךָ
 14 הַתְּלַבְּשוֹת' כְּמוֹ רַב הַלּוּמַד עִם תְּלַמִּיד
 15 וּמֵתִים אֶת הַהִסְבִּירִים שֶׁלּוֹ בְּהַתָּאם
 16 לְרַמָּה שֶׁל תְּלַמִּיד 'וְיֹוֹד' אֵלָיו
 17 וּמִתְקַרֵּב אֵלָיו וּמִתְעַסֵּק אִתּוֹ בְּצוּרָה
 18 פְּרֻטְנִית, וְיֵשׁ פְּעוּלָה וְהַשְׁפַּעָה 'בְּדוֹרְךָ
 19 מִמִּילָא' כְּמוֹ הַשֵּׁשׁ שֶׁמֶשׁ שֶׁמֶאִירָה בְּכָל
 20 מִקוֹם בְּשׁוּוֹה מִבְּלֵי הַתְּקַרֵּב לְמִקוֹם
 21 אוֹ לְאִדָּם שֶׁקוֹלֵט אֶת הָאוֹר, וּמִבְּלֵי
 22 הַתְּיַחֵס אֵלָיו בְּצוּרָה פְּרֻטְנִית.
 23 וְכַעֲנִינֵי, פְּעוּלוֹת שֶׁל שֵׁם אֱלוֹקִים
 24 בְּהַתְהוּוֹת הָעוֹלָם הִיא בְּדוֹרְךָ
 25 הַתְּלַבְּשוֹת, הֵינִי שְׁהוֹר הָאֱלוֹקִי
 26 'וְיֹוֹד' רִמְתַּלְּבֵשׁ בְּעוֹלָם וּבִנְבֵרָאִים
 27 לְפִי עֲנִינָם וּמֵהֵתם וְאֵילּוֹ פְּעוּלוֹתָ שֶׁל
 28 שֵׁם הוִי' הִיא בְּדוֹרְךָ מִמִּילָא מִבְּלֵי
 29 'הַתְּלַבְּשוֹת' וְהַתְּיַחֵסוֹת פְּרֻטְנִית, וְגַם
 30 אַחֲרַי פְּעוּלוֹתָ לְהוֹת וּלְבִירוֹ אֶת
 31 הָעוֹלָם הוּא נִשְׁאֵר 'מַעַל' הָעוֹלָם.
 32 וְהַחֲלוּק הַהִבְדֵּל שֶׁבְּאִפְן
 33 הַהִתְהוּוֹת (אִם הַהִתְהוּוֹת הִיא
 34 בְּרִיךְ מִמִּילָא כְּמוֹ הַהִתְהוּוֹת מִשֵּׁם
 35 הוִי' אוֹ שֶׁהָיָא בְּרִיךְ הַתְּלַבְּשוֹת
 36 מִלְּמַד עַל הַיַּחֵס שֶׁל הַדְּבָר הַמְּתַהַנֶּה וְהַנְּבֵרָא לְמִקְוֹר שֶׁמְתַהַנֶּה
 37 וּבִירוֹ וְיוֹצֵר אוֹתוֹ. וְכַאֲשֶׁר הַמְּתַהַנֶּה הוּא בְּקִרְוֵיב לְהַמְתַּנֶּה וְיֵשׁ
 38 בְּיַעֲרָם יַחֵס קִרְוֵיב, הַהִתְהוּוֹתוֹ הִיא בְּרִיךְ מִמִּילָא³⁹ לֵאלֹהֵי צוֹרֵךְ
 39 בְּהַתְּעַסְקוֹת מִיּוֹחַדַּת מִצַּד הַמְקֻדָּשׁ כִּדִּי לְפַעוּל אֶת הַהִתְהוּוֹת וּלְכַן כַּאֲשֶׁר הָאִין'
 40 מְהוּוֹה אֶת הַיֵּשׁ הוּא אֵל 'נַפְתָּס' בְּכֹךְ וְלֹא מִתְּפַעַל מִזֶּה וְהַדְּבָר לֹא גוֹרֵם לֵאמֹר
 41 לְהַשְׁתַּנּוּת. וְכִמּוֹ לְמַשֵּׁל בְּהַתְהוּוֹת דְּבַר מִהַמְקֻדָּשׁ מְהוּוֹה אוֹתוֹ בְּדוֹרְךָ עַלֶּה
 42 וְעֵלּוּל, סִיבָה וְתוֹצֵאָה, כַּאֲשֶׁר תּוֹצֵאָה נּוֹבַעַת מִהִסִּיבָה בְּצוּרָה יִשִּׁירָה וְכֵאלֵלוֹ

נאמר לית דין אִתְר הַדְיוּט, כִּי בַמְקוֹם הַמְקֻדָּשׁ מִצַּד עֲצֵמוֹ,
 עוֹד לִפְנֵי בְנִיית בֵּית הַמְקֻדָּשׁ הָיָה נִרְגָּשׁ בְּגִלְוֵי הַהִתְהוּוֹת כְּמוֹ
 שֶׁהָיָא מִשֵּׁם הַרְי' לֵאלֹהֵי הַהִסְתַּר עַל הָאוֹר הָאֱלוֹקִי שְׁקִיִּים בְּכָל הָעוֹלָם,
 מִלְבָּד מִקוֹם הַמְקֻדָּשׁ.
 וְהַעֲנִין הוּא, דְּהַהִתְהוּוֹת שֶׁל
 הָעוֹלָם הַמוֹגְבֵּל וְהַנְּבֵרָאִים הַמוֹגְבֵּלִים
 מִשֵּׁם אֱלֹקִים הִיא בְּרִיךְ
 הַתְּלַבְּשוֹת (בְּרֵאשִׁית בְּרֵא
 אֱלֹקִים³⁷) וְהַהִתְהוּוֹת מִשֵּׁם
 הַרְי' הִיא בְּאִפְן דְּבְרִיךְ
 מִמִּילָא (יְהִלְלוּ אֶת שֵׁם הַרְי'
 כִּי הוּא צְוָה וְנִבְרָא³⁸)
 כְּלוּמַר, יֵשׁ פְּעוּלָה וְהַשְׁפַּעָה 'בְּדוֹרְךָ
 הַתְּלַבְּשוֹת' כְּמוֹ רַב הַלּוּמַד עִם תְּלַמִּיד
 וּמֵתִים אֶת הַהִסְבִּירִים שֶׁלּוֹ בְּהַתָּאם
 לְרַמָּה שֶׁל תְּלַמִּיד 'וְיֹוֹד' אֵלָיו
 וּמִתְקַרֵּב אֵלָיו וּמִתְעַסֵּק אִתּוֹ בְּצוּרָה
 פְּרֻטְנִית, וְיֵשׁ פְּעוּלָה וְהַשְׁפַּעָה 'בְּדוֹרְךָ
 מִמִּילָא' כְּמוֹ הַשֵּׁשׁ שֶׁמֶשׁ שֶׁמֶאִירָה בְּכָל
 מִקוֹם בְּשׁוּוֹה מִבְּלֵי הַתְּקַרֵּב לְמִקוֹם
 אוֹ לְאִדָּם שֶׁקוֹלֵט אֶת הָאוֹר, וּמִבְּלֵי
 הַתְּיַחֵס אֵלָיו בְּצוּרָה פְּרֻטְנִית.
 וְכַעֲנִינֵי, פְּעוּלוֹת שֶׁל שֵׁם אֱלוֹקִים
 בְּהַתְהוּוֹת הָעוֹלָם הִיא בְּדוֹרְךָ
 הַתְּלַבְּשוֹת, הֵינִי שְׁהוֹר הָאֱלוֹקִי
 'וְיֹוֹד' רִמְתַּלְּבֵשׁ בְּעוֹלָם וּבִנְבֵרָאִים
 לְפִי עֲנִינָם וּמֵהֵתם וְאֵילּוֹ פְּעוּלוֹתָ שֶׁל
 שֵׁם הוִי' הִיא בְּדוֹרְךָ מִמִּילָא מִבְּלֵי
 'הַתְּלַבְּשוֹת' וְהַתְּיַחֵסוֹת פְּרֻטְנִית, וְגַם
 אַחֲרַי פְּעוּלוֹתָ לְהוֹת וּלְבִירוֹ אֶת
 הָעוֹלָם הוּא נִשְׁאֵר 'מַעַל' הָעוֹלָם.
 וְהַחֲלוּק הַהִבְדֵּל שֶׁבְּאִפְן
 הַהִתְהוּוֹת (אִם הַהִתְהוּוֹת הִיא
 בְּרִיךְ מִמִּילָא כְּמוֹ הַהִתְהוּוֹת מִשֵּׁם
 הוִי' אוֹ שֶׁהָיָא בְּרִיךְ הַתְּלַבְּשוֹת
 מִלְּמַד עַל הַיַּחֵס שֶׁל הַדְּבָר הַמְּתַהַנֶּה וְהַנְּבֵרָא לְמִקְוֹר שֶׁמְתַהַנֶּה
 וּבִירוֹ וְיוֹצֵר אוֹתוֹ. וְכַאֲשֶׁר הַמְּתַהַנֶּה הוּא בְּקִרְוֵיב לְהַמְתַּנֶּה וְיֵשׁ
 בְּיַעֲרָם יַחֵס קִרְוֵיב, הַהִתְהוּוֹתוֹ הִיא בְּרִיךְ מִמִּילָא³⁹ לֵאלֹהֵי צוֹרֵךְ
 בְּהַתְּעַסְקוֹת מִיּוֹחַדַּת מִצַּד הַמְקֻדָּשׁ כִּדִּי לְפַעוּל אֶת הַהִתְהוּוֹת וּלְכַן כַּאֲשֶׁר הָאִין'
 מְהוּוֹה אֶת הַיֵּשׁ הוּא אֵל 'נַפְתָּס' בְּכֹךְ וְלֹא מִתְּפַעַל מִזֶּה וְהַדְּבָר לֹא גוֹרֵם לֵאמֹר
 לְהַשְׁתַּנּוּת. וְכִמּוֹ לְמַשֵּׁל בְּהַתְהוּוֹת דְּבַר מִהַמְקֻדָּשׁ מְהוּוֹה אוֹתוֹ בְּדוֹרְךָ עַלֶּה
 וְעֵלּוּל, סִיבָה וְתוֹצֵאָה, כַּאֲשֶׁר תּוֹצֵאָה נּוֹבַעַת מִהִסִּיבָה בְּצוּרָה יִשִּׁירָה וְכֵאלֵלוֹ

(37) בראשית א, א. (38) תהלים קמח, ב. (39) ראה גם המשך תרס"ו ס"ע קצז ואילך. עיי"ש. (40) בשה"מ תרס"ה שבהערה 30 (ע' קעט) מביא ב' הדוגמאות (דעילה ועלול, ודאור ומאור). וראה לקמן סעיף ה.

1 המידות מהשכל (שהתהוות העלול מהעלה היא בדרך ממילא
 2 כמבואר לעיל), למעשה העלול התוצאה אינו רק גלוי התגלות
 3 העלה הסיבה בלבד אלא מהות לעצמו, וכמו בשכל ומידות שהרגש
 4 שבלב הוא מהות כשלעצמו ולא רק התגלות והתפשטות של השכל ואם כן
 5 לא מדובר רק בהתגלות של המקור
 6 המהווה אלא ביצירה והולדה של
 7 דבר חדש מפל-מקום, נרגש בו
 8 העלה מאחר שהיחס והקשר בין
 9 המקור המהווה והדבר המתהווה הוא
 10 קרוב וישיר לכן גם בתוצאה יש ביטוי
 11 ישיר של הסיבה והמקור. וכמו
 12 שכל ומדות, שכאמור התהוות
 13 המידות מהשכל היא בדרך "עילה
 14 ועלול" ומציאות המידות היא תוצאה
 15 מחוייבת ומתבקשת ("בדרך ממילא")
 16 מההתבוננות השכלית, הרי למרות
 17 שמהות המידות שונה ממהות השכל,
 18 המקור המהווה את המידות ניכר ונרגש
 19 בהם - שבמדות נרגש השכל.
 20 ובכדי שיתנהו דבר שהוא
 21 ברחוק ממקורו, וההתהוות שלו
 22 לא מתבקשת ומתחייבת ממילא כי אין
 23 לו יחס קרוב וזיקה ישירה למקור
 24 שמהווה אותו הוא דוקא בדרך
 25 התלבשות של המקור בדבר
 26 המתהווה והתעסקות והשתדלות כדי
 27 להוות אותו ולולי זאת הוא אינו
 28 מתהווה. דענין ההתלבשות
 29 הוא (לא שהמקור מתגלה
 30 וכשיש התגלות שלו ממילא מתהווים
 31 הדברים שהם בסך הכול ביטוי של
 32 ההתגלות הזו, אלא אדרבה) הוא
 33 מתלבש (ומתעסק) להיות
 34 דבר חדש התהוותו איננה מחוייבת ומציאות מעצם ההתגלות של המקור,
 35 ולכן, הדבר המתנהו על-ידי התלבשות והתעסקות של המקור
 36 כדי להיות אותו הוא ברחוק ממקורו, באופן שלא נרגש בו
 37 מקורו כי בין המקור והדבר המתהווה יש ריחוק ופער גדול.
 38 ויש לומר שהוא על-דרך הענין דכח ופעל, כלומר
 39 שההתהוות של דבר ממקורו בדרך ריחוק, התהוות המחייבת השתדלות
 40 והתעסקות (ואיננה בדרך ממילא) דומה לאופן שבו פעולה שקיימת (בנפש
 41 האדם) בכוח, באה לידי ביטוי בפועל (באברי הגוף) דמהטעמים אחת
 42 הסיבות על זה שהמשכת והתגלות הפעלה מהכח היא לא

בדרך ממילא כדבר המתחייב ומתבקש מאליו אלא על-ידי
 התלבשות והתעסקות ומאמץ (שהכח פועל ועושה את הפעלה
 על ידי פעולה רצונית מיוחדת), הוא כי הפעלה היא ברחוק
 מהכח והפער בין הכוח והפועל הוא גדול מאד. והולך ומבאר עד כמה
 גדול המרחק (האיכותי, המהותי) בין
 הכוח והפועל דהנה ידוע⁴¹
 ומבואר בתורת החסידות שהפעלה
 היא התחדשות לגבי הכח
 כלומר, מצד אחד הפעולה היא
 התגלות של הכוח (למשל, כאשר אדם
 מניע את ידו זו התגלות של כוח
 התנועה שקיים ביד) אבל מצד שני
 הכוח הוא מהות שונה לחלוטין
 מהפעולה ולא יהיה זה נכון לומר
 שכוח התנועה מכיל בתוכו תנועות
 אלא האמת היא שהפעולה לגבי הכוח
 היא חידוש שלא היה קיים קודם לכן.
 דכיון שהכח הוא רוחני ונפשי
 והפעלה היא גשמית, הרי
 המשכת והתגלות הפעלה
 המעשית מהכח היא (כמו)
 התהוות חדשה שלא הייתה קודם
 לכן (ועל-דרך יש מאין וכל כך
 גדול החידוש של הפעולה לעומת
 הכוח שהוא דומה (אם כי רק "על
 דרך" ולא ממש אותו הדבר) להתהוות
 של "יש" דבר, מ"אין", "לא דבר",
 ששם בוודאי מדובר בחידוש עצום
 ואי אפשר לומר שבתוך ה"אין" קיים
 "יש". וענין הכח מהותו וגדרו
 הוא שפכחו לפעל דבר חדש
 וכדי לברוא דבר חדש נחוצה
 התעסקות והשתדלות ולא די ולא רק
 להשפיע ולהתגלות "בדרך ממילא". ומזה מוכן, דזה שמהפעלה
 יודעים ומכירים את הכח (ואם רואים שאדם מניע את ידו, הדבר
 מלמד קיומו של כוח-תנועה בנפש), פירוש הדבר הוא שעל-ידי
 הפעלה יודעים את הכח כי ההיגיון מחייב שהפעולה נובעת מתוך
 הכוח. אבל בפעלה עצמה לא נרגש הכח⁴² מפני הריחוק ביניהם
 במהותם ואיכותם. דכיון שהכח הוא רוחני והפעלה היא
 גשמית, אין הכח הרוחני מתגלה בפעלה הגשמית⁴³
 ולמרות שהוא כמובן קיים בה והוא זה המניע את היד בפועל, הכוח קיים
 בפעולה בהעלם ולא בגילוי.

(41) סה"מ תרמו"ו ע' ג. המשך תער"ב ח"א פ' שיא (ע' תרלג). סה"מ קונטרסים ח"ג ע' לח. (42) ראה סה"מ עת"ר ע' לב דכח הוא נעלם. והמבואר במק"א (ראה סה"מ תרס"ד ע' קט) דכח הוא גילוי, וכמו בזריקת אבן מלמטלמ"ע נראה ונגלה כח הזורק שהורי בהכרח לומר שיש כח הנושאו למעלה, מ"מ הוא כח נעלם ולכן אין הכח נרגש בהנפעל. (43) עיקר ענין

גדול יהיה כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

42 על ידי 'התעסקות', כביכול, היא באפן שהכח המהנה אינו נרגש
 43 בנבראים, והכוח האלוקי המהווה ובורא את הנבראים לא ניכר בהם עד
 44 כרי כך שהנבראים טועים לחשוב שהם מציאות עצמאית [לכן הנבראים
 45 שנתהו ממשם אלקים הם מציאות, והבטול שלהם לאלוקות
 46 הוא⁴⁵ רק בטול היש היינו
 47 שהנברא רואה עצמו כמציאות, רק
 48 שבכל זאת יש בו ביטול (מסויים) כלפי
 49 הכורא. וההתהוות שממשם הנוי
 50 שיהא בדרך ממילא, כמבואר
 51 לעיל בהרחבה היא באפן שהוא
 52 המקור המהווה בגלוי בנבראים,
 53 ולכן בטול הנבראים שנתהוו
 54 ממשם הנוי הוא⁴⁵ בטול
 55 במציאות והם בטלים לבורא
 56 בביטול מלא ומוחלט עד כדי כך שגם
 57 בהכרתם והרגשתם אין להם שום
 58 מציאות עצמאית משלהם.
 59 (ה) והנה ידוע דקשמיאיים
 60 כאשר מביאים בדרושי במאמרי
 61 חסידות שני משלים (או
 62 יותר) לאיזה ענין, הטעם לכך
 63 שמביאים יותר ממשל אחד הוא, כי
 64 למעשה אין המשל מכון מותאם
 65 להנמשל בכל הפרטים, ולכן
 66 מביאים שני משלים (יותר),
 67 שכל אחד מהם מבאר איזה
 68 פרטים מהנמשל ובצירוף כמה
 69 משלים יחד מתקבלים ההסברים
 70 הדרושים להבנת הנמשל. וכן הוא
 71 בענינינו, דהשעם הסיבה לכך
 72 שמביאים שני משלים על זה
 73 שבהתהוות שבדרך ממילא,
 74 המהנה הוא בקרוב
 75 להמהנה, המשל דעילה
 76 ועלול סיבה ותוצאה (כמו בשכל
 77 ומידות) והמשל דאור ומאור
 78 האור ומקור האור (כמו אור ויו
 79 השמש והשמש עצמה, הוא, פי
 80 בנמשל, גם בהתהוות שבדרך
 81 ממילא, מהנה דבר חדש
 82 שאינו בערך להמקור המהנה. כלומר, נתבאר לעיל שההבדל בין

1 ויש להוסיף, דזה שבפעלה לא נרגש הכח, הוא לא רק
 2 מצד הפעלה (שהיא באין-ערוף להכח) אלא גם מצד הכח
 3 כלומר, נתבאר לעיל שהכוח לא ניכר ונרגש בגלוי בפעולה בגלל המרחק
 4 והפער העצום ביניהם הנובע מההבדל הגדול במהותם שהכוח הוא רוחני
 5 והפעולה היא גשמית, ואם כן הכוח
 6 לא ניכר בפעולה בגלל אופייה ומהותה
 7 של הפעולה, אך יש להוסיף כי בעצם
 8 הכוח לא ניכר ונרגש בפעולה גם בגלל
 9 אופיו ומהותו של הכוח. דכיון
 10 שפעלת הכח הוא שעושה
 11 דבר חדש שאינו בערכו
 12 (פנ"ל) ועד כדי כך שהחידוש הזה
 13 דומה להתהוות יש מאין, לכן
 14 המשכת והתגלות הכח לפעל
 15 לבוא לידי ביטוי באמצעות פעולה
 16 היא המשכה נעלמת היינו
 17 המשכה והתגלות כזו שבהחלט באה
 18 לידי ביטוי והעובדה שיש פעולה היא
 19 בהחלט הוכחה שיש כוח פועל אבל זו
 20 המשכה נעלמת כך שהכוח לא ניכר
 21 ונרגש בפעולה [כי פעלת דבר
 22 חדש שאינו בערך מקורו כמו
 23 ירחוק הערך בין הכוח והפעולה הנובע
 24 מכך שהכוח הוא רוחני והפעולה היא
 25 גשמית היא על-ידי התעלמות
 26 המקור. דלאחר שנספק גלוי
 27 המקור ומכאן ואילך הוא לא ניכר
 28 ונרגש, אַז דוקא שיף שיהיה
 29 דבר שאינו בערכו וכל עוד
 30 המקור נרגש בגלוי אין מקום לקיומם
 31 של דברים רחוקים ממנו לאין שיעור,
 32 וכמו בהתהוות הגשמיות ("יש")
 33 מהרוחניות ("אין") שיכולה להיות רק
 34 על ידי צמצום והעלם של הרוחניות],
 35 ולכן⁴⁴, הפעלה הבאה מהכח
 36 היא באפן שלא נרגש בה
 37 הכח וכאשר האדם מניע את ידו
 38 הגשמית, למשל, לא רואים ומרגישים
 39 בכך את כוח התנועה הרוחני שבנפש].
 40 ועל-דרך-זה הוא למעלה,
 41 דהתהוות שממשם אלקים שהיא בדרך התלבשות, ונעשית

"כח" הוא שפועל בדבר נבדל, פעולה גשמית, כוריקה וכיו"ב. ובפעולה זו (משא"כ בציוור או בעשיית כלי) אין נרגש הכח
 — ראה המשך תער"ב ח"א פנ"ג (ע' צו). סה"מ תש"ז ע' 130. ועוד. (44) סה"מ ע"ת שבהערה 42. (45) ראה לקמן ס"ע
 רפו. וש"נ.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

45 לא שהוא בגלוי בנבראים עצמם (ענינם ומעלתם) אבל מצד
 46 שני אין הכוונה שהמקור המתהווה נמצא בהם בצורה גלויה (ומההיבט הזה
 47 יש דמיון בין ההתהוות בדרך ממילא משם הוי' להתהוות בדרך התלבשות
 48 משם אלוקים וגם בהתלבשות משם הוי' האור האלוקי לא ניכר בנבראים).
 49 דְּכִינּוֹן שֶׁהַנְּבֵרָאִים הֵם בְּאֵינֶן
 50 עֲרוּךְ לְגִבְיָהּ, ואין להם שום דמיון
 51 והשוואה למקור האלוקי המתהווה
 52 אותם הָרִי אֵינֶן שִׁיף לא ייתכן
 53 שִׁיתְגַּלֶּה בָּהֶם אור שְׁאִינוֹ
 54 בְּעֶרְפֹם כָּלֵל, וְעַל-דֶּרֶךְ שְׁאִין
 55 שִׁיף לא ייתכן שִׁבְפַּעְלָה גְשְׁמִית
 56 כמו תנועה של הדי יְהִיָּה הַגְּלוּי
 57 דְּכַח הַרוּחָנִי שבנפש (כַּנְ"ל
 58 שָׁם בסעיף ד). [וְלַהּוֹסִיף, כי
 59 לאמיתו של דבר הדימיון בין אי
 60 התגלות הכוח בפעולה לאי התגלות
 61 המקור המתהווה (בדרך ממילא) בדבר
 62 המתהווה אינו מוחלט ויש לחלק
 63 ביניהם דְּכַח וּפְעַל, פִּינּוֹן שְׁכַח
 64 עֲנִינוֹ הוּא לְפַעַל, מהותו של כוח
 65 התנועה שבנפש, למשל, הוא להניע
 66 את האברים וּפְעַלְתּוֹ הִיא בְּדֶרֶךְ
 67 הַתְּלַבְּשׁוֹת, של הכוח בפעולה
 68 (ואינו 'מקוף' עליה מלמעלה) לְכֹן,
 69 בְּזָה שֶׁהַכֹּחַ פּוֹעֵל אֶת הַפְּעֻלָּה
 70 וברור שהפעולה באה כתוצאה מהכוח
 71 לפעול אותה, מִתְגַּלֶּה הַכֹּחַ (וְרַק
 72 שְׁאִינוֹ מִתְגַּלֶּה בַּפְּעֻלָּה עֲצֻמָּה
 73 שהיא גשמית והכוח הרוחני לא ניכר
 74 בה). מִה־שְׁאִין־כֵּן בִּהְתֵּהוּוֹת
 75 של העולם והנבראים שְׁמֻשֵׁם הַנְּיָ,
 76 פִּינּוֹן שֶׁהֵתֵהוּוֹת שְׁמֻשֵׁם הַנְּיָ
 77 הִיא בְּדֶרֶךְ מִמִּילָא, שְׁזָה
 78 מוֹרָה שֶׁהוּא מְפַלָּא מַעֲנֵן הַתְּהֵהוּוֹת⁴⁷, ובניגוד לכוח וּפְעַל
 79 שהפעולה היא עניינו ומהותו של הכוח, בורדאי שההתהוות והבריאה היא לא
 80 עניינו של שם הוי' שהוא אור אלוקי בלי גבול וכל עניין ההתהוות של נבראים
 81 גשמיים מוגבלים הוא 'מופלא' ורחוק ממנו ולא זהו עניינו ומהותו הָרִי
 82 אֵינוֹ מִתְגַּלֶּה גַם עַל-יְדֵי הַתְּהֵהוּוֹת הַנְּבֵרָאִים, פִּינּוֹן שֶׁהוּא
 83 מְפַלָּא מַעֲנֵן הַתְּהֵהוּוֹת כמבואר בחסידות שלכן התהוות העולמות לא
 84 גורמת שום שינוי בשם הוי' (ככתוב 'אני ה' לא שניתי'), כי גם אחרי
 85 ההתהוות, הוא כשלעצמו נשאר מופלא ומרום מכל עניין הבריאה, ואחת
 86 הסיבות לכך היא משום שההתהוות משם הוי' היא בדרך ממילא, מבלי
 87 התלבשות והתעסקות דברו. [וְלִכֵּן הַמְּשַׁל דְּעִילָה וְעִלּוֹל כדוגמא
 88 להתהוות בדרך ממילא אֵינוֹ מְכַנֵּן לגמרי לְהַנְמַשֵּׁל היינו התהוות משם

1 התהוות בדרך התלבשות להתהוות בדרך ממילא, כך שבהתהוות בדרך ממילא
 2 המקור המהווה ניכר ונרגש בנברא המתהווה (כי יש ביניהם יחס קרוב) ואילו
 3 בהתהוות בדרך התלבשות המקור המהווה לא ניכר ונרגש בנברא המתהווה
 4 (כי יש ביניהם ריחוק ערך - כמו בכוח ופעולה) - נובע מכך שבהתהוות
 5 בדרך ממילא המתהווה בא מהמהווה
 6 באופן מובן מאליו (טבעי משמכל
 7 יתהוו מידות) ואילו בהתהוות בדרך
 8 התלבשות יש חידוש (כמו בהתהוות
 9 "יש" מ"אין") ואולם לאמיתו של דבר
 10 בעניין זה המשל והנמשל לא תואמים
 11 לחלוטין כי במשל בהתהוות שבדרך
 12 ממילא אכן אין חידוש מוחלט אבל
 13 בנמשל גם התהוות של עולם ונבראים
 14 גשמיים מאלוקות בדרך ממילא
 15 מתהווה דבר חדש שהיחס בינו למקור
 16 המהווה אותו הוא 'באין ערוך'.
 17 וְכַמוֹכֵן גַם מוֹרָה שְׁגַם
 18 בִּהְתֵּהוּוֹת שְׁמֻשֵׁם הַנְּיָ קְתִיב
 19 פִּי הוּא עֲזָה וְנִבְרָא, (ביטוי זהה
 20 לביטוי האמור בהתהוות משם אלוקים
 21 "בראשית ברא אלוקים" דְּלִשׁוֹן
 22 בְּרִיאָה משמעו התהוות ובריאה של
 23 דבר חדש שלא היה קיים ולכן ביטוי
 24 זה מוֹרָה עַל הַתְּהֵהוּוֹת יֵשׁ דבר
 25 מְאִין⁴⁶ מלא-דבר, דִּישׁ מְאִין
 26 הוּא בְּאֵינֶן עֲרוּךְ והרי היחס בין
 27 ה"יש" לאין" הוא יחס של פער וריחוק
 28 עצום. וְזֶה שֶׁהֵתֵהוּוֹת שְׁמֻשֵׁם
 29 הַנְּיָ הִיא בְּאֵפֶן שֶׁהוּא בְּגִלּוּי
 30 בְּנֵבֵרָאִים שְׁנִתְהוּוֹ מִמְּנוֹ
 31 (כַּנְ"ל סעיף ד) וכאן נשאלת
 32 השאלה: אם גם בהתהוות שבדרך
 33 ממילא (למרות שמבחינת הליך
 34 ההתהוות היא דומה להתהוות של דבר קרוב, כמו התהוות השכל מהמדות),
 35 בסופו של דבר יש פער עצום בין הבורא והנברא איך ניישב את האמור לעיל
 36 שבהתהוות משם הוי' המקור המהווה מתגלה ונרגש בדברים המתהווים, והרי
 37 גם בהתהוות בדרך זו הנברא הוא בגילוי בנבראים? על כך בא המענה:
 38 הַפְּנִיָּה בְּזָה באמור לעיל שבהתהוות משם הוי' המקור המהווה נרגש
 39 בנבראים הִיא שְׁנִרְגֵשׁ בָּהֶם שְׁאִינָם מְצִיאֹת לְעֲצֻמָּם, ואינם
 40 קיימים בתור מציאות עצמאית וְכָל מְצִיאֹתָם הִיא בכוח זֶה שֶׁהָאֵוֹר
 41 הָאֱלֹקִי מְהַוֶּה אוֹתָם מְאִין לִישׁ, והם קיימים אך ורק מכוחו
 42 דְּעַל-יְדֵי הַרְגֵשׁ זֶה הֵם בְּטִלִּים לְמִקְרָם התחושה, הידיעה
 43 וההכרה שיש בורא שמהווה אותם היא זו שקיימת בהם בגלוי והיא אכן ניכרת
 44 ונרגשת בהם מאד וגורמת להם להתבטל כלפי מקורם כביטול מוחלט. אָבֵל

גדול יהיה כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 הו' אלא יש הברל מהותי בין שני הדברים, כי בעיֵלה וְעֵלול, כאשר
2 יש התהוות בדרך ממילא באופן של סיבה ותוצאה הַקְרוֹב דְהַעֲלוֹל
3 לְהַעֲלוֹל שבגללו ההתהוות היא בדרך ממילא (כמבואר לעיל) הוא
4 שְהַעֲלוֹל הוא בְעֶרְףְּ הַעֲלָה, ויש ביניהם דימיון ויחס קרוב וְגֵלוֹי
5 הַעֲלָה הסיבה הוא בְעֵלוֹל
6 עֲצָמוֹ⁴⁸ והמקור ניכר בתוצאה 1 וְעֵלוֹל, הַקְרוֹב דְהַעֲלוֹל הַהַעֲלוֹל
7 עצמה (בדומה לאמור לעיל שהכוח 2 הוא בְעֶרְףְּ הַעֲלָה, וְגֵלוֹי הַעֲלָה הוא בְעֵלוֹל
8 ניכר בפעולה). [וְכִמּוֹ שְׂכָל 3 עֲצָמוֹ⁴⁸.] [וְכִמּוֹ שְׂכָל ומדות שְהֵם עֲלָה וְעֵלוֹל,
9 ומדות שְהֵם עֲלָה וְעֵלוֹל, כי 4 שְבִמְדָה עֲצָמָה נִכְר הַשְׂכָל שְהוֹלִידָה.
10 אופן התהוות המידות מהשכל הוא 5 דְכְשִמְתַעוֹר בְּאֵהָבָה לְאִיָּה דְכָר לְפִי שְהִבִין
11 בדרך של סיבה ותוצאה הייחוס היתכונות 6 וְהַשִּׁיג בְשְׂכָלוֹ שְהַדְכָר טוֹב לוֹ, הַרִי נִרְגַשׁ
12 שכלית מחייבת את הרגש בדרך 7 בְּאֵהָבָה עֲצָמָה שְאֵהֲבָתוֹ לְדְכָר הִיא מִצַּד הַטוֹב
13 ממילא שבהם היחס בין המקור 8 שָבוּ. וְאִפֵּן הָאֵהָבָה הוּא כְּאִפֵּן הַטוֹב שֶׁל
14 המהווה לדבר המתהווה הוא בקירוב, 9 הַדְכָר⁴⁹.] [וְכִכְדִי לְבָאָר שְגֵם כְּשִהֲמַתְהִיָּה הוּא
15 כן שְבִמְדָה עֲצָמָה הדבר 10 בְּאִין־עֶרוֹף לְמְקוֹר הַמְהִיָּה, מְכַל־מְקוֹם הוּא
16 המתהווה נִכְר הַשְׂכָל שְהוֹלִידָה 11 בְּקְרוֹב לְמְקוֹרוֹ, הוּא עַל־יְדֵי הַמְשָׁל דְאִוֹר
17 הוא המקור המהווה. דְכְשִמְתַעוֹר 12 וְמָאוֹר. דְהִגֵּם שְהָאוֹר הוּא הָאָרֶה בְלִבְד שְבִאִין־
18 בְּאֵהָבָה לְאִיָּה דְכָר לְפִי 13 עֶרוֹף לְמָאוֹר [שְׂלִכְן אִין הַמָּאוֹר מְתַגְלָה בְּאוֹר,
19 שְהִבִין וְהַשִּׁיג בְשְׂכָלוֹ שְהַדְכָר 14 שְעַל־יְדֵי הָאוֹר יוֹדְעִים רַק מְצִיאוֹת הַמָּאוֹר וְלֹא
20 טוֹב לוֹ, כי כן הוא הליך 15 מְהוֹתוֹ⁵⁰], מְכַל־מְקוֹם, הוּא בְּקְרוֹב לְהַמָּאוֹר,
21 ההתעוררות של המידות מהשכל שהוא 16 שְנִרְגַשׁ בּוֹ מְקוֹרוֹ וְכַטֵּל אֱלִיוֹ.
22 כאשר האדם מבין ומשיג לא רק את 17 אֱלָא שְגֵם הַמְשָׁל דְאִוֹר וְמָאוֹר אִינוֹ מְסַפִּיק, כִּי
23 מעלתו וטובתו של הדבר כשלעצמו 18 בְּאוֹר וְמָאוֹר, קְרוֹב הָאוֹר לְהַמָּאוֹר
24 אלא כיצד הדבר טוב ומועיל לו אישית 19 וְכַטֵּלוֹ אֱלִיוֹ הוּא בְּאִפֵּן שְהָאוֹר אִינוֹ מְצִיאוֹת
25 וכך הוא מפתח רגשות כלפי הדבר 20 כְּלָל, וְכָל עֲנִיָּה הוּא שְהוּא גְלוֹי הַמָּאוֹר. מֵה־
26 הַרִי נִרְגַשׁ וְנִיכֵר בְּאֵהָבָה עֲצָמָה 21 שְאִין־כֵּן בְּנִמְשָׁל, גַּם בְּהַתְהוּוֹת שְמִשְׁם הַיְוִי'
27 שְאֵהֲבָתוֹ לְדְכָר הִיא מִצַּד 22 כְּתִיב כִּי הוּא צָוָה וְנִבְרָאוּ, דְעֲנִין בְּרִיאָה הוּא
28 הַטוֹב שָבוּ. וְאִפֵּן הָאֵהָבָה 23 (לֹא הַתְפַּשְׁטוֹת וְגֵלוֹי הַמְקוֹר, אֱלָא) הַתְהוּוֹת
29 הוא כְּאִפֵּן הַטוֹב שֶׁל הַדְכָר⁴⁹ 24 דְכָר. וְכִמּוֹכֵן גַּם מְמָה שְכְתוֹב בְּתַנְיָא⁵¹, שְגֵם
30 ואם הדבר טוב מאד בשבילו, רגש 25 בְּאֵם הִיתָה הַהַתְהוּוֹת מְשִׁם הַיְוִי' שְלֹא עַל־יְדֵי
31 האהבה כלפיו מתחבר ומתחזק בהתאם, 26 הַצְמָצוֹם דְשִׁם אֱלֹקִים, הִיוּ מְתַהוּיִם הַנִּבְרָאִים
32 וכל זה משום שהיחס בין השכל 27 מֵאִין לִישׁ (אֱלָא שְאָז הִיוּ בְטֵלִים בְּתַכְלִית,
33 והמידות הוא קרוב ומהיבט הזה 28 כְּכַטֵּוֹל זִיו הַשְּׁמֵשׁ בְּשִׁמְשׁ). וְכִכְדִי לְבָאָר שְגֵם
34 ההתהוות בדרך עילה ועלול אינה 29 שְאִין־כֵּן בְּנִמְשָׁל, גַּם בְּהַתְהוּוֹת שְמִשְׁם הַיְוִי'
35 משל מתאים להתהוות הנבראים משם 30 כְּתִיב כִּי הוּא צָוָה וְנִבְרָאוּ, דְעֲנִין בְּרִיאָה הוּא
36 הו'.] [וְכִכְדִי לְבָאָר שְגֵם 31 מְצַד שֵׁם הו' הנבראים הם 'ברִיאָה'
37 כְּשִהֲמַתְהִיָּה הוּא בְּאִין־עֶרוֹף 32 בְּמּוֹבֵן שֶׁל מְצִיאוֹת נִפְרֶדֶת מֵהַמְקוֹר
38 לְמְקוֹר הַמְהִיָּה, ויש ביניהם פער 33 הַמְהוּוֹה אוֹתָם מוֹכַח גַּם מֵהַמָּאוֹר
39 וריחוק עצום מְכַל־מְקוֹם הוּא 34 בִּשְׁעַר הַיְחוּד וְהַאֲמוּנָה' שְבַסְפֵר הַתְנַיָּא
40 בְּקְרוֹב לְמְקוֹרוֹ, הוּא עַל־יְדֵי הַמְשָׁל דְאִוֹר וְמָאוֹר. דְהִגֵּם 35 שְגֵם בְּאֵם הִיתָה הַהַתְהוּוֹת מְשִׁם הַיְוִי' שְלֹא עַל־יְדֵי
41 שְהָאוֹר הוּא הָאָרֶה בְלִבְד שְבִאִין־עֶרוֹף לְמָאוֹר כִּשֵׁם שְהִיחַ 36 מֵאִין לִישׁ (אֱלָא שְאָז הִיוּ בְטֵלִים בְּתַכְלִית,
42 בין שם הו' והנבראים הוא יחס של 'אין ערוך' [שְׂלִכְן אִין הַמָּאוֹר 37 כְּכַטֵּוֹל זִיו הַשְּׁמֵשׁ בְּשִׁמְשׁ). וְכִכְדִי לְבָאָר שְגֵם
38 בְטֵלִים בְּתַכְלִית, כְּכַטֵּוֹל זִיו הַשְּׁמֵשׁ בְּשִׁמְשׁ שְאֵם אֱלֹקִים הִיוּ כֹל הַנִּבְרָאִים
39 וריחוק עצום מְכַל־מְקוֹם הוּא 40 בְּמּוֹבֵן שֶׁל מְצִיאוֹת נִפְרֶדֶת מֵהַמְקוֹר
41 שְהָאוֹר הוּא הָאָרֶה בְלִבְד שְבִאִין־עֶרוֹף לְמָאוֹר כִּשֵׁם שְהִיחַ 41 מֵאִין לִישׁ (אֱלָא שְאָז הִיוּ בְטֵלִים בְּתַכְלִית,
42 בין שם הו' והנבראים הוא יחס של 'אין ערוך' [שְׂלִכְן אִין הַמָּאוֹר 42 בְטֵלִים בְּתַכְלִית, כְּכַטֵּוֹל זִיו הַשְּׁמֵשׁ בְּשִׁמְשׁ שְאֵם אֱלֹקִים הִיוּ כֹל הַנִּבְרָאִים

(48) ראה סה"מ קונטרסים ח"ב רעז, א "מכל עלול אפשר לידע מעלת עילתו. . . (כי) יש בו התפשטות עילתו". ובהמשך העניין שם דוגמא משכל ומדות. (49) ראה סה"מ אידיש ע' 21. ובכ"מ. (50) סה"מ ה'ש"ת ע' 12. ובכ"מ. (51) שעהיוה"א פ"ד. וראה מאמרי אדמו"ר האמצעי ויקרא ח"א ע' שפ. וראה גם ספהמ"צ להצ"צ קלב, ב ואילך.

1 יוצא ומתפשט ממקורו יש לאור השמש מציאות ניכרת ונרגשת ביותר אבל
 2 כפי שהוא בשמש אין לו שום מציאות משלו והוא בטל לחלוטין במקורו).
 3 ובכדי לְבָאֵר שְׁנֵים מְצִיאֹת דָּבָר 'נברא' הוא בְּקִרְבּוֹ לְמִקְוֵוֹ,
 4 הוא עַל-יְדֵי הַמַּשָּׁל דְּעִילָה וְעֵלּוּל. דְּהֵגֵם שְׁהָעֵלּוּל הוּא
 5 מְצִיאֹת נפדרת לעצמה וְלֹא רַק
 6 גְלוּי התגלות והתפשטות של הָעֵלָה
 7 שהיא המקור המהווה אותו, מְקַל-
 8 מְקוֹם הוּא בְּקִרְבּוֹ לְעִילָה
 9 כמבואר לעיל בהרחבה כיצד הדברים
 10 באים לידי ביטוי ביחס שבין שכל
 11 ומידות.
 12 וַיֵּשׁ לּוֹמֵר, ולהוסיף שגם הסדר
 13 שבו באים שני המשלים בזה אחר זה
 14 הוא מכוון ומרויך דְּהֵטַעַם עַל זֶה
 15 שְׁהַמַּשָּׁל דְּעִילָה וְעֵלּוּל מוֹבָא
 16 (במאמר של הרבי הרש"ב נשמתו-עין,
 17 דיבור-המתחיל 'ראה קראתי בשם'
 18 תרס"ה שעליו מוסד ביאור המעלה
 19 של בית המקדש במאמר זה) לְפָנָי
 20 הַמַּשָּׁל דְּאוּר וּמְאוּר, הוּא, כִּי
 21 עֵקֶר הַחֲדוּשׁ בְּזֶה שְׁהַנְּבִרָאִים
 22 שְׁמֵתְהוּיִם מִשֵּׁם הַוְיָ הֵם
 23 בְּטָלִים לְהוּיָ, הוּא, שְׁהֵגֵם
 24 שְׁהֵם נְבִרָאִים (מְצִיאֹת דָּבָר).
 25 כמו שנתבאר שגם אילו ההתהוות
 26 הייתה משם הוּי בלבד ללא ההסתר
 27 של שם אלוקים היו נבראים בעלי
 28 מְצִיאֹת מְקַל-מְקוֹם נְרָגֵשׁ בְּהֵם
 29 בְּגִלוּי, הָאוּר דְּשֵׁם הַוְיָ,
 30 וְעֵנִן זֶה מוֹבָן דְּיֻקָּא מִהַמַּשָּׁל
 31 דְּעִילָה וְעֵלּוּל שבו התגלות העילה
 32 בתור המקור המהווה בעלול המתהווה מודגשת ביותר. אֲלֵא שְׁבַכְדִּי
 33 לְבָאֵר שְׁגִלוּי הַמִּקְוֵוֹ יִשְׁנֵוּ גַם בְּדָבָר שְׁבִאִין-עֲרוּף לְהַמִּקְוֵוֹ,
 34 ענין שלא קיים בהתהוות בדרך עילה ועלול והוא דבר נוסף על העיקר,
 35 מוֹסִיפִים הַמַּשָּׁל דְּאוּר וּמְאוּר וכיוון שענין זה איננו החידוש

העיקר, המשל מאור ומאור מופיע שני, לאחר המשל מעילה ועלול שמופיע
 36
 37 ראשון.
 38 ולאחר הקדמה זו חזר המאמר לענין המרכזי שבו פתח – מעלתו המיוחדת
 39 של בית המקדש לעומת כל שאר חלקי הבריאה.
 40 (ו) וְהִנֵּה יְדוּעֵ 52 דְּזֶה שְׁהָעוֹלָם
 41 מְגִדֵּר בְּגִדֵּר דְּמִקְוֵוֹם וְזִמְנָן שֶׁהֵם
 42 שני הגדרים העיקריים שבגללם העולם
 43 מוגדר ומוגבל הוּא לְפִי
 44 שְׁהַתְהוּוּתוֹ הִיא עַל-יְדֵי שֵׁם
 45 אֲלֵקִים, שמעלים ומסתיר על האור
 46 האלוקי הבל-גבול שלמעלה מגדרי
 47 הזמן והמקום וּבָאִים הִיָּה הָעוֹלָם
 48 מְתַהַוֶּה מִשֵּׁם הַוְיָ (שנקרא בשם
 49 זה כי הוא הִיָּה הַזֶּה וְהִיָּה
 50 בְּאֲחָד 53 ואינו נתון תחת מגבלות
 51 הזמן, וכך גם אינו נתון למגבלות
 52 המקום) לֹא הִיָּה הָעוֹלָם מְגִדֵּר
 53 בְּגִדֵּר דְּמִקְוֵוֹם וְזִמְנָן.
 54 וְזֶהוּ שְׁבַבִּית הַמִּקְדָּשׁ כְּתִיב
 55 אֲכֹן יֵשׁ הַוְיָ בְּמִקְוֵוֹם הַזֶּה,
 56 כִּי 54 בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ הַמִּקְוֵוֹם
 57 הִיָּה לְמַעְלָה מְגִדֵּר מְקוֹם,
 58 כלומר שהיה בו חיבור מופלא של
 59 מקום עם למעלה מהמקום שמצד אחד
 60 חיה קיים במקום מסויים אבל מצד שני
 61 המקום עצמו היה למעלה מגדרי
 62 המקום מְקוֹם הָאֲרוֹן אֵינוֹ מִן
 63 הַמִּדְּבָר 55 כדברי חכמינו בגמרא
 64 "דבר זה מסורת בידינו מאבותינו –
 65 מקום ארון אינו מן המידה". ופירש
 66 רש"י: "אינו תופס למעט ממידת החלל
 67 של בית כלום, דתניא ארון שעשה משה יש לו עשר אמות אור לכל רוח
 68 כשניתן באמצע בית הכפורת [קודש הקדשים] והרי כל החלל לא היה אלא
 69 עשרים על עשרים... נמצא שאין מקום הארון ממעט כלום", היינו שמצד
 70 ענינו כשלעצמו בית המקדש הוא למעלה מגדרי המקום אֲלֵא שְׁהָגִלוּי

52) שעוהיהו"א פ"ז (פב, א). ושם ששורש המקום והזמן הוא משם אד'. ומ"ש בפנים (מסה"מ תרס"ה ס"ע קפ והמשך תרס"ו ע' רכת) שהוא מצד שם אלקים, יש לומר דשורש הזמן והמקום הוא משם אד' כבשעוהיהו"א שם. ובסה"מ תרס"ה ותרס"ו שם מדבר (לא בשורש הזמן והמקום עצמם, אלא) בזה שבהזמן ומקום לא מאיר גילוי שם הוּי שלמעלה מזמן ומקום, שזהו מצד שם אלקים שמעלים ומסתיר על שם הוּי*. ולהעיר שבכללות אלקים ואד' הם ענין אחד. 53) שעוהיהו"א שם, מרע"מ פ' פינחס (רנו, סע"ב). פרדס שבהערה 36. 54) בסה"מ תרס"ה שבהערה 30 (ע' קפב) שהרא"י על הגילוי דשם הוּי שהי' במקדש, שלכן לית דין אתר הדיוט, הוא מהניסים שהיו בביהמ"ק. ובסה"מ תרמ"ג ס"ע קב ואילך, שהרא"י היא ממקום הארון שאינו מן המדה (וראה גם סה"מ תר"פ ע' קפו. תרפ"ז ע' פו). 55) יומא כא, א. וש"נ.

(* וענין זה הוא גם במקום ארון שאינו מן המדה – כי מצד הגילוי דהוּי עצמו ה' המקום מתבטל לגמרי.

גדול יהיה כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

- 1 האלוקי שְׁהָאִיר בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ כַּפּוּעַל הָיָה הַגְּלוּי דְשֵׁם הָרִי'
 2 כְּמוֹ שְׁמָאִיר בְּשֵׁם אֱלֹקִים וְלֹכֵן הָיָה בּוֹ שִׁילּוּב שֶׁל מְקוֹם וּלְמַעַלָּה
 3 מִמְּקוֹם. דְשֵׁם הָרִי' כְּמוֹ שֶׁהוּא מִצַּד עֲצָמוֹ הוּא לְמַעְלָה מִגְּדָר
 4 מְקוֹם, וְזֶה שֶׁקִּדְּשׁ הַקְּדָשִׁים שָׁבוּ הָיָה הָאָרוֹן הָיָה מְקוֹם מְדוּד
 5 וּמִגְּבֹל (עֲשָׂרִים אַמָּה עַל
 6 עֲשָׂרִים אַמָּה), וְגַם הָאָרוֹן
 7 הָיָה בְּמִדְיָה דְמְקוֹם (אַמְתִּים)
 8 וְחָצִי אַרְכּוֹ וְאַמָּה וְחָצִי
 9 רַחְבוֹ), וְאַף-עַל-פִּי-כֵן מְקוֹם
 10 הָאָרוֹן אֵינוֹ מִן הַמִּדְּהָ, הוּא
 11 עֲנִין יְחִיד הָרִי' וְאֱלֹקִים⁵⁶
 12 וְשִׁילּוּב שֶׁל שְׁנֵיהֶם יַחַד, כִּי שֶׁלְמַעֲשֵׂה
 13 הָיוּ גֹדְרִים שֶׁל מְקוֹם (שֵׁם אֱלֹקִים) אֵךְ
 14 בְּתוֹךְ הַגֹּדְרִים הִלְלוּ עֲצָמָם הֵייתָה
 15 הַתְּגַלּוֹת לְמַעַלָּה מִגְּדָרֵי הַמְּקוֹם (שֵׁם)
 16 הָרִי').
 17 וְצָרִיף לְהַבִּין, דְכִיּוֹן שָׁגַם
 18 בַּהֲתַהוּוֹת שְׁמִשְׁם הָרִי'
 19 מִתְּהִיָּה דְכָר חֲדָשׁ שְׁאִינוֹ
 20 בְּעָרְףָה לְהַמְקוֹר הַמְּהִיּוּה
 21 כַּמְבוּאָר לְעִיל שֶׁגַם בַּהֲתַהוּוֹת מִשֵּׁם
 22 הָרִי' נִוצְרוֹ 'נְבֵרָאִים' נִפְרָדִים מִהַמְקוֹר
 23 הַמְּהוּוּה אוֹתָם [וְהַגְּלוּי דְשֵׁם הָרִי'
 24 בְּעוֹלָם שְׁנַתְּהוּה מִמְּנוֹ הוּא
 25 רַק בְּעֲנִין הַבְּטוּל, שֶׁלְמִרּוֹת
 26 הַיּוֹתָם נְבֵרָאִים נִפְרָדִים כֹּכֵל זֹאת
 27 יִתְבַטְּלוּ לְמִקּוֹר הַמְּהוּוּה אוֹתָם כִּיוּן
 28 שְׁנַרְגָּשׁ בְּהֵם שְׁמִצִּיאוּתָם אֵינָה
 29 מִצִּיאוֹת עֲצָמָיָה אֵלָּא הֵיא רַק זֶה
 30 שֶׁהָאוֹר הָאֱלֹקִי מִתְּהִיָּה אוֹתָם
 31 כְּכֹל רְגַע מַחֲדָשׁ וְאַחֲרָת הָיוּ בְּטֵלִים
 32 בְּמִצִּיאוֹת וּמִפְסִיקִים [לְהַתְקִיִּים]⁵⁷,
 33 וְאִם כֵּן הָרִי גַם בְּעוֹלָם כְּמוֹ
 34 שְׁנַתְּהוּה מִשֵּׁם הָרִי', הָיָה
 35 צָרִיף לְהִיּוֹת לְכֹאֲרָה
 36 הַהַגְּבֹלָה דְזִמְן וּמְקוֹם וְמָה פֶּשֶׁר
 37 הַדְּרָבִים הָאֲמוּרִים לְעִיל הַשְּׁהַגְּבֹלוֹת
 38 הִלְלוּ בְּאוֹת רַק מִשֵּׁם אֱלֹקִים?]
 39 וְיֵשׁ לִזְמַר הַבְּאוֹר בְּזוּה
 40 בְּהַקְדָּיִם דְּמִזָּה שְׁאוּמְרִים
 41 שְׁהוּי' הוּא הָיָה הָיָה וְיִהְיָה
 42 (כְּאַחַד), דְּהָיָה הָיָה וְיִהְיָה הוּא עֲנִין הַזִּמְן, מִיּוֹן, שָׁגַם
 43 הָעוֹלָם כְּמוֹ שְׁמַתְּהוּה מִשֵּׁם הָרִי' יֵשׁ בּוֹ עֲנִין הַזִּמְן, עֲצָם
- הַעוֹבְדָה שֵׁשׁ הָרִי' מִתְּפָרֵשׁ בְּמוֹכֵן שֶׁל "הֵיָה, הוּוּה וְיֵהָ" כְּאַחַד" הֵיא הוֹכַחָה
 שֶׁגַם הַתְּהוּוֹת מִשֵּׁם הָרִי' יוֹצֵרָת אֵת מִימַד הוֹזֵן (כִּי אֵילוֹ שֵׁם הָרִי' הָיָה נִבְדַּל
 לְחִלוּטִין מִכֹּל מוֹשֵׁג הוֹזֵן לֹא הָיָה מְקוֹם לְתַאֲר אוֹתוֹ כְּמִי שְׁכוּלֵל בְּתוֹכּוֹ אֵת
 כֹּל שִׁנּוּיֵי הוֹמָנִים כְּאַחַד) אֵלָּא שְׁהַזִּמְן שְׁבַעֲוֹלָם זֶה הָעוֹלָם הַמְּתַהוּוּה
 מִשֵּׁם הָרִי' הוּא בְּאַפְּן שְׁהַעֲבָר
 הַהָיָה וְהַעֲתִיד הֵם כְּאַחַד אֲבָל
 גַּם כְּאַשֶׁר שִׁנּוּיֵי הוֹמָנִים הֵם "כְּאַחַד"
 עֲדִיין יֵשׁ לְזוּה קֶשֶׁר וְשִׁיכּוֹת (כּוֹז אוֹ
 אַחֲרָת) לְמוֹשֵׁג הוֹזֵן שֶׁהוּא מוֹשֵׁג
 מוֹגְבֵּל. וְעַל-דִּרְףָה-זֶה הוּא
 בְּמְקוֹם, שָׁגַם הָעוֹלָם כְּמוֹ
 שְׁמַתְּהוּה מִשֵּׁם הָרִי' יֵשׁ בּוֹ
 עֲנִין הַמְּקוֹם אֵלָּא שְׁהַשְּׁשָׂה
 קְצוּוֹת מוֹרָת, מְעֻרָב, צִפּוֹן, דְּרוּם,
 מַעַלָּה וּמַטָּה דְּמְקוֹם שֶׁמֵּהֵם הַמְּקוֹם
 מוֹרַכְבֵּם הֵם כְּאַחַד.
 וְעַל-פִּי-זֶה לְפִי הַמְּבוּאָר שֶׁגַם עוֹלָם
 שֶׁמְתַהוּוּה מִשֵּׁם הָרִי' אֲמוּר לְהִיּוֹת נִתּוֹן
 תַּחַת הַהַגְּבֹלוֹת שֶׁל זִמְן וְשֶׁל מְקוֹם (כִּי
 לְמַעֲשֵׂה שֵׁם הָרִי' הוּא לְמַעַלָּה מִזִּמְן
 וּמְקוֹם אֲבָל אֵינוֹ מוֹשֵׁלֵל לְחִלוּטִין
 מִהַגְּדָרִים הִלְלוּ) יֵשׁ לִזְמַר,
 דְּהַשְּׁעָם עַל זֶה שְׁהַזִּמְן וּמְקוֹם
 דְּהַעוֹלָם כְּמוֹ שְׁמַתְּהוּה מִשֵּׁם
 הָרִי' אֵינָם בְּהַגְּבֹלָה
 וְהַתְּחַלְקוֹת (אֵף שָׁגַם הָעוֹלָם
 כְּמוֹ שְׁמַתְּהוּה מִשֵּׁם הָרִי' הוּא
 בְּאִין-עֲרוּף לְהַמְקוֹר הַמְּהִיּוּה
 אוֹתוֹ וְכַתּוּבָא מִהַרְיֹחֻק הוּוּה הָעוֹלָם
 כִּן הָיָה צָרִיף לְהִיּוֹת נִתּוֹן תַּחַת גְּדָרֵי
 הוֹזֵן וְהַמְּקוֹם גַּם אִם הַבְּרִיאָה הֵייתָה
 מִשֵּׁם ה' בְּלִבְדָּה, הוּא אֲמַנָּם לֹא
 כְּתוּבָא מְעַנִּינּוּ וְמַהוֹתוֹ וְאוֹפֵן
 הַהֲתַהוּוֹת שֶׁעַל יְדֵי שֵׁם הָרִי' מִצַּד עֲצָמוֹ
 אֵלָּא מִפְּנֵי הַבְּטוּל שָׁבוּ כִי עוֹלָם
 שֶׁנִּבְרָא עַל יְדֵי שֵׁם הָרִי' אֲמוּר לְהִיּוֹת
 בְּבִטּוּל לְמִקּוֹר הַמְּהוּוּה אוֹתוֹ וְלֹא
 לְהִיּוֹת מִצִּיאוֹת עֲצָמָיָה. וְלֹכֵן בְּסוּפּוֹ
 שֶׁל דְּבַר הַתְּהוּוֹת עַל יְדֵי שֵׁם הָרִי' כִּן
 אֲמוּרָה לְהַבִּיא לְמַצֵּב שֶׁל עוֹלָם
 שֶׁלְמַעַלָּה מִגְּדָרֵי הוֹזֵן וְהַמְּקוֹם דְּכִיּוֹן
 שְׁעַנְיָנָם שֶׁל הַעֲבָר הַהָיָה וְהַעֲתִיד (וְכֵן
 וְכֵן עֲנִינָם שֶׁל הַשְּׁשָׂה קְצוּוֹת) הוּא לֹא הַמְּצִיאוֹת

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 הוא לא המציאות שֶלָּהֶם כי הם אמנם 'נבראים' אבל בטלים לחלוטין
 2 למקורם אֵלָּא כל עניינם הוא זֶה שֶהוּנִי מְהוּה אוֹתָם, לִכֵּן אֵינָם
 3 סוֹתָרִים זֶה לָזֶה הוּוה אֵינו סוֹתֵר לעתיד, מוֹרָח לא סוֹתֵר למערב וכן
 4 הלאה וְהֵם כּוֹלֵם כְּפֶאֱחָד.
 5 וְעַל-פִּי-זֶה לִפִּי המבואר שגם
 6 בעולם ובנבראים שנתהוו משם הו"י יש
 7 מקום לגדרי הזמן והמקום צָרִיף
 8 לומר, דְּהַמְבָאֵר כְּכַמָּה
 9 מקומות שְׁהַמְקוֹם דְּקִדְשׁ
 10 הַקִּדְשִׁים הוּא מִשֵּׁם אֱלֹקִים
 11 (אִף שְׁגַם מְקוֹם זֶה הִיָּה
 12 לְמַעֲלָה מִגְדָּר מְקוֹם כַּאֲמוֹר
 13 שראו בו בגלוי כיצד "מקום הארון
 14 אינו מן המידה" וגדרי המקום
 15 התבטלו) אבל עצם העובדה שיש
 16 בקודש הקדשים גדר של מקום עם
 17 מידות אורך ורוחב וכו' נובעת משם
 18 אלוים, ולכאורה הדברים סותרים
 19 לאמור לעיל שעצם המושג מקום יתכן
 20 גם מכוח התהוות על ידי שם הו"י, אלא
 21 הטעם לכך שבמקום אחר מבואר שגדר
 22 המקום הוא כתוצאה מההתהוות משם
 23 אלוים הוא, פִּי הַמְקוֹם דְּקִדְשׁ
 24 הַקִּדְשִׁים (שיש לו גדרים בהיותו
 25 עֲשָׂרִים אַמָּה עַל עֲשָׂרִים
 26 אַמָּה) הִיָּה בְּאֶפֶן דְּהַתְחַלְקוּת,
 27 שְׁפָל אַמָּה הִיא בְּמִקוֹם אַחֵר,
 28 היינו שלא מדובר במקום כמושג כללי
 29 ומופשט אלא מקום עם הגדרה
 30 מפורטת וחלוקה ברורה ומוגדרת של
 31 כל אמה וְהַתְחַלְקוּת דְּמִקוֹם
 32 בצורה כל כך ברורה ומפורטת הוא
 33 מִשֵּׁם אֱלֹקִים בעוד שהתהוות משם
 34 הו"י אכן שייכת גם היא לגדרי המקום
 35 אבל לא בצורה כל כך מחולקת
 36 ומוגדרת אלא מדובר בשייכות כללית.
 37 וְזֶה הַטַּעַם לְמַבּוּאֵר בְּחִסְדוֹת שְׁמִקוֹם הָאָרוֹן אֵינוֹ מִן הַמְדָּה הוּא
 38 עֲנִיָּן יְחִיד הַוּוִי וְאֱלֹקִים⁵⁸, וְשִׁילוּב שֶׁל שְׁנַיִם יַחַד כִּיּוֹן

שֶׁהַהֲגַבְלָה וְהַתְחַלְקוּת דְּמִקוֹם הָאָרוֹן בְּצוּרָה כּוּז שֶׁכָּל אַמָּה
 נִיכְרָת וְנִבְדֵּלָת בְּפָנֵי עֲצֻמָּה הִיא מְצֻד [שֵׁם] אֱלֹקִים, וְזֶה שֶׁהִיָּה
 אֵינוֹ מִן הַמְדָּה הוּא מְצֻד הַגְּלוּי דְשֵׁם הַוּוִי שֶׁהֵאִיר בְּגִלּוּי
 בְּמִקוֹם שְׁנַתְהוּה מִשֵּׁם אֱלֹקִים, וְנִמְצָא שִׁיש כִּאֵן יְחִיד שִׁילוּב
 וְחִיבוּר שֶׁל הַוּוִי וְאֱלֹקִים.
 (ז) וְצָרִיף לְהַבִּיֵן, וְעִדִּיין אֵין
 הַעֲנִיָּן מַחֲוּר כֹּל צִרְכּוֹ וִיש מְקוֹם
 לְשִׁאוֹל: נִחְבָּר לְעִיל שֶׁבִגְלָל בִּישוּל
 הַעוֹלָמוֹת לְאִלּוּקוֹת, גִּדְרֵי הַזְּמַן (עֵבֶר
 הוּוה וְעַתִּיד) וְגִדְרֵי הַמְקוֹם (שֵׁש)
 הַקְּצוּוֹת) מִתְבַּטְלִים וְהוֹפְכִים לְהִיּוֹת
 "כַּאֲחֵר" מְבַלֵּי שֶׁהַבְּדִלִים וְהַגְּדִירִים
 הִלּוּ וְהִיו נִיכְרִים בְּגִלּוּי, אֲבָל עִדִּיין לֹא
 מוֹבֵן אֵיךְ יִתְכַּן שֶׁבְתוֹךְ גִּדְרֵי הַמְקוֹם
 עֲצֻמָּם, "מְקוֹם הָאָרוֹן", תַּהִיָּה הַתְּגַלּוֹת
 שֶׁל לְמַעֲלָה מִהַמְקוֹם, "אֵינוֹ מִן
 הַמִּידָה"? וְבִלְשׁוֹן הַמַּאֲמָר: דְּזֶה
 שְׁמֻצָּד שֵׁם אֱלֹקִים הוּא
 הַתְּחַלְקוּת דְּמִקוֹם וְזִמְן הוּא
 לְפִי שֶׁהַזְּמַן וְהַמְקוֹם כְּמוֹ
 שְׁמַתְהוּיִם מִשֵּׁם אֱלֹקִים הֵם
 מְצִיאוֹת, אֲלֵא שֶׁמְכַל מְקוֹם
 דְּכַאֲשֵׁר נִרְגַּשׁ בְּשִׁשָּׁה קְצוּוֹת
 דְּמִקוֹם, וּבְעֵבֶר הוּוה וְעַתִּיד
 דְּזִמְן, שְׁעֵנִינָם הוּא שְׁאֲלָקוֹת
 מְהוּוה אוֹתָם, הֵם כְּלָם כְּפֶאֱחָד
 (כְּנִ"ל סֵעִיף ו) אֲבָל הַגְּדִירִים שֶׁל זְמַן
 וּמְקוֹם לֹא מִתְבַּטְלִים (וְהֵם קִיּוּמִים
 אֲפִילוּ בְּהַתְהוּוֹת מְצֻד שֵׁם הוּוִי), וְאֵיךְ
 שִׁיף שְׁבִמְקוֹם הָאָרוֹן (מְקוֹם
 שְׁבַהתְחַלְקוּת בְּרוּרָה וּמוֹגֵדֵרָת,
 שְׁמוּרָה שֶׁהוּא מְצִיאוֹת) יְהִיָּה
 גְלוּי שֵׁם הַוּוִי (אֵינוֹ מִן
 הַמְדָּה)⁵⁹ תוֹךְ בִּישוּל גִּדְרֵי
 הַמְצִיאוֹת?
 וְנִקְדַּת הַבְּאוּר כְּזֶה⁶⁰,
 שֶׁהַצְּמִצּוֹם וְהַהֲסָתֵר דְשֵׁם אֱלֹקִים הוּא לֹאֲמַתּוֹ שֶׁל דְּבַר רַק לְגַבִּי
 הַנְּבָרָאִים כִּדִּי שֶׁהֵם לֹא יוֹכֵל לְהַכִּיר וְלַהֲרִישׁ אֵת הַמְקוֹר הַלְּאוּקִי הַמְהוּוה

(58) ובסה"מ תרמ"ג ע' ק שהו"ע שילוב אד' בהו"י. וכ"ה בסה"מ תרס"ה ע' קפה אלא ששם מדבר (לא בענין מקום הארון אינו מן המדה, אלא) בהניסים שהיו בביהמ"ק. (59) בכ"מ מבואר, דמקום הארון אינו מן המדה הוא מצד "נמנע הנמנעות" שנושא הפכים. אבל במקומות שבהערות הקודמות שהו"ע ביטול מקום לגבי למעלה ממקום, התגברות הו"י על אד' (וכו"ב), היינו שיש לזה גם אחיזה עכ"פ בשכל, כי חיבור ההפכים שמצד "נמנע הנמנעות" הוא גם כששניהם הם בתוקף (ואין אחד מתגבר על השני או בטל אליו). (60) בהבא לקמן ראה סה"מ תרס"ה שם ע' קפב ואילך. וראה בארוכה סה"מ תרנ"ז ע' מח ואילך. ובכ"מ.

גדול יהיה כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 אותם, אָבֵל לִגְבֵי שָׁם הָיוּ אֵינוּ מִסְתִּיר כָּלֵל והצמצועם וההסתר
 2 לא גורם בו שום שינוי. וְלִכְן, גַּם לְאַחֲרֵי הַהֶחֱלָפְשׁוֹת דָּשֵׁם הָיוּ
 3 בְּשֵׁם אֱלֹקִים שְׁעַל-יְדֵי-זֶה נַעֲשֶׂה הָעוֹלָם מְצִיאֹת עִם גִּדְרִים
 4 בְּרוּרִים שֶׁל זְמַן וְשֶׁל מְקוֹם, מִכָּל-מְקוֹם, אֵין הַמְצִיאֹת מִסְתִּיר
 5 לְגַבִּיּה, וּמִצַּד שֶׁם הוּא גַם בְּתוֹךְ גִּדְרֵי
 6 הַזְּמַן וְהַמְקוֹם יֵשׁ גִּלּוּי אֲלוּקוֹת וְגַם
 7 בְּמְצִיאֹת הַמּוֹגְבֵּלֹת וְהַמּוֹגְדֵּרֹת
 8 (שְׁנַעֲשֶׂה עַל-יְדֵי הַהֶעָלִים
 9 דָּשֵׁם אֱלֹקִים) שְׁעַל-יְדֵי-זֶה
 10 נַעֲשֶׂה הַהֶחֱתָלְקוֹת דְּמְקוֹם
 11 וְזַמָּן, (כִּי אִמְנֵם גַּם מִצַּד שֶׁם הוּא יֵשׁ
 12 מְקוֹם לַעֲצֵם הַגִּדְרִים הַלְלוּ אֲבֵל אֵילוּ
 13 הַיּוֹ הַנְּבֵרָאִים נוֹצְרִים עַל יְדֵי שֶׁם הוּא
 14 הֵם לֹא הֵיוּ כְּעַלֵי מְצִיאֹת מּוֹגְדֵּרֹת עַד
 15 כִּדֵי כִךְ אֵלֵא הֵיוּ בְּטַלְמִים) הֵנָּה גַם בְּתוֹךְ
 16 הַמְצִיאֹת הַמּוֹגְדֵּרֹת וְהַמּוֹגְבֵּלֹת הַזֶּה
 17 מֵאִיר הַגִּלּוּי דָּשֵׁם הָיוּ,
 18 שְׁעַנְנֵנוּ דֶּהֶעוֹלָם הוּא זֶה
 19 שְׁהוּי מִהְיָה אוֹתוֹ וְלִכְן יִכּוֹל
 20 לְהִיטֵי גִלּוּי אֲלוּקוֹת שְׁגוּרֵם לְבִיטוּל
 21 גִּדְרֵי הַמְצִיאֹת ("אֵינוּ מִן הַמִּידָה") גַּם
 22 בְּתוֹךְ הַנְּבֵרָאִים הַמּוֹגְדֵּרִים וְהַמּוֹגְבֵּלִים
 23 "מְקוֹם הָאֵרוֹן".
 24 וְכִידוּעַ הַמָּשֶׁל מֵרֵב וְתַלְמִיד,
 25 דְּכָאֲשֶׁר הַתַּלְמִיד הוּא פְּאִין-
 26 עֲרוּף לְהֵרֵב, וְיֵשׁ פַּעַר וּמְרַחֵק
 27 עֲצוּם בֵּין הַהֲבֵנָה וְיִכּוֹלֵת הַקְּלִיטָה שֶׁל
 28 הֵרֵב לֹוֹ שֶׁל הַתַּלְמִיד הֵרֵי כִּדֵי שֶׁהֵרֵב
 29 יִכּוֹל לְלַמֵּד אֶת הַתַּלְמִיד וְלִהַשְׁפִּיעַ לוֹ
 30 רֵעִיוֹנוֹת שְׁכֵלִים צָרִיף הֵרֵב
 31 לְהֶעָלִים אֶת עֲצֵם הָעוֹמֵק
 32 וְהַפְּנִימִיּוֹת שֶׁל שְׁכָלוֹ וְשִׁישְׂאָר
 33 רַק הַחֲצוֹנִיּוֹת, וְגַם הַחֲצוֹנִיּוֹת
 34 צָרִיף לְהַגְבִּיל וְלִהַשְׁפִּיעַ לְתַלְמִיד
 35 רַק מֵעַט מִמֶּנָּה וְלְהֶעָלִים אֲפִילוֹ אֶת
 36 הַחֵלֶק הַחֲצוֹנִי שֶׁל הַשְּׁכָל בְּלִבּוֹשִׁים
 37 וְהַסְּבִירִים וּבְמִשְׁשָׁלִים.
 38 שְׁהַצְּמָצוּם וְהַהֶעָלִים שֶׁהֵרֵב
 39 עוֹשֶׂה כִּדֵי לְכַסּוֹת וְלִהַעֲלִים אֶת הַשְּׁכָל
 40 שֶׁלוֹ הוּא רַק לְגַבִּי הַתַּלְמִיד
 41 שֶׁבְּגַלֵּל הַצְּמָצוּם וְהַכִּסּוּי מִקְּבֵל רַק מֵעַט מִן הַשְּׁכָל וְלֹא לְגַבִּי הֵרֵב,
 42 דֶּהֵרֵב רוּאָה אֶת עֲצֵם שְׁכָלוֹ גַּם בְּחֲצוֹנִיּוֹת וְגַם בְּלִבּוֹשִׁים
 43 וּבְמִשְׁשָׁלִים וְלִגְבֵי אֵין זֶה הָעֵלֶם וְהַסְּתֵר עַל עוֹמֵק וּפְנִימִיּוֹת הַשְּׁכָל אֵלֵא
 44 בְּסֵךְ הַכּוֹל אֲמַצְעֵי הָעֵבִיר דְּרַכּוֹ אֶת הַשְּׁכָל, וְכִךְ גַּם לְמַעֲלָה בְּאֲלוּקוֹת,

(61) שעהיהו"א פ"ז (פג, סע"ב ואילך). (62) סה"מ תרס"ה שם.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 הצמצום מתעלם השכל גם אצל הרב שנאלץ לצמצם
2 ולהעלים את העומק והפנימיות ואפילו את החיצוניות של השכל וּלְכֹן,
3 גם לאחר הצמצום, כְּשֶׁהֵרַב רוֹאֵה אֶת עַצְמוֹ שְׂכָלוֹ גַם
4 בְּלִבוֹשִׁים וְהַמְשָׁלִים, כי הוא עצמו כן יודע מה טמון בתוך
5 הלבושים המכסים והמשלים אֵין
6 זֶה שִׁיף לְהַלְבוּשִׁים עֲצָמָם 1 מתעלם השכל גם אצל הרב. וּלְכֹן, גַם לְאַחֲרֵי
7 והם מצידם ממשככים להעלים 2 הצמצום, כְּשֶׁהֵרַב רוֹאֵה אֶת עַצְמוֹ שְׂכָלוֹ גַם
8 ולהסתיר על השכל הנעלה של הרב. 3 בְּלִבוֹשִׁים וְהַמְשָׁלִים, אֵין זֶה שִׁיף לְהַלְבוּשִׁים
9 מה-שְׂאִין-בֶּן לְמַעְלָה, גַם 4 עֲצָמָם. מה-שְׂאִין-בֶּן לְמַעְלָה, גַם הצמצום עצמו
10 הצמצום עצמו אינו מעלים 5 אֵינוֹ מַעְלִים לְגַבִּי אור-אֵין-סוֹף, וּלְכֹן, מֵאִיר
11 לְגַבִּי אור-אֵין-סוֹף, ואף-על-פי 6 הגלוי דָּשֵׁם הַרְוֵי גַם בְּמַצִּיאוֹת עֲצָמוֹ. וְעַל-פִּי-זֶה
12 שהקדוש-ברוך-הוא אכן צמצם 7 יוֹכֵן עוֹד יוֹתֵר הַלְשׁוֹן לִית דִּין אֶתֵר הַדְּיוּט
13 והעלים את אורו הבלתי מוגבל, כל 8 שְׂמֻקוֹם הַמְקַדָּשׁ אֵינוֹ אֶתֵר הַדְּיוּט⁶³ [וְעַל-דֵּרֶךְ-זֶה
14 ההעלם והצמצום הוא אך ורק לגבי 9 הַלְשׁוֹן מְקוֹם אֶרוֹן אֵינוֹ מִן הַמְּדָה, שְׂמֻקוֹם אֵינוֹ
15 הנבראים ולא לגבי וּלְכֹן, מֵאִיר 10 מִן הַמְּדָה], כִּי הַגְּלוּי דָּשֵׁם הַרְוֵי הוּא בְּמֻקוֹם
16 הַגְּלוּי דָּשֵׁם הַרְוֵי גַם 17 בְּמַצִּיאוֹת עֲצָמוֹ ואֵין זֶה פֶּלֶא
18 שִׁישׁ הַתְּגַלּוֹת שֶׁל לְמַעְלָה מִהַמְּקוֹם 19 גַם בְּתוֹךְ גִּרְדֵי הַמְּקוֹם עֲצָמוֹ.
20 וְעַל-פִּי-זֶה יוֹכֵן עוֹד יוֹתֵר 20 הַלְשׁוֹן שֶׁל תְּרוּגוֹם אֲנֻקְלוֹס עַל דְּבָרֵי
21 יַעֲקֹב אֲבִינוֹ בִּיחַס לְמֻקוֹם הַמְּקַדָּשׁ (גַם 21 וְהַרְוֵי וְאַלְקִים, הַרְוֵי וְאַלְקִים כּוֹלָא חֵד, שְׁנֵי
22 לפני בנין המקדש) "מה נורא המקום 22 בְּאוּרִים בְּכָל־לוֹת. שְׁגַם שֵׁם אֲלֻקִּים (צִמְצוּם)
23 הוה, אֵין זֶה כִּי אִם בֵּית אֲלוּקִים" לִית 23 עֲנִינוֹ הוּא לְגַלוֹת, שְׂבַכְדֵי שְׁהַגְּלוּי דָּשֵׁם הַרְוֵי
24 דִּין אֶתֵר הַדְּיוּט אֵין זֶה מְקוֹם רְגִיל 24 יִמְשֹׁף לְמַטָּה הוּא עַל-יַדֵי הַצִּמְצוּם וְהַהֲעֵלֵם
25 וּפְשׁוּט שְׂמֻקוֹם הַמְּקַדָּשׁ שְׂמוּגוֹר 25 דָּשֵׁם אֲלֻקִּים⁶⁴. וְעוֹד בְּאוּר, דְּשִׁנֵי הַשְּׂמוֹת הַרְוֵי
26 כְּמֻקוֹם גַּשְׁמִי וּמַצִּיאוֹת גַּשְׁמִית אֵינוֹ 26 וְאַלְקִים הֵם שְׂמוֹתַיו שֶׁל הַקֶּבֶ"ה שְׂלֻמְעֵלָה
27 אֶתֵר הַדְּיוּט⁶³ אלא מְקוֹם קְדוּשׁ 27 מְשֻׁנְיָהֶם⁶⁵, אֲלָא שְׂבַכְדֵי עֲלָה בְּרַצוֹנוֹ יִתְבַּרֵךְ
28 וְנַעֲלָה [וְעַל-דֵּרֶךְ-זֶה הַלְשׁוֹן 28 שְׁהַגְּלוּי שְׁלוֹ יִהְיֶה בְּשִׁנֵי הַקְּוִינֵי דְּבָלִי-גְּבוּל וְגְּבוּל
29 מְקוֹם אֶרוֹן אֵינוֹ מִן הַמְּדָה, 29 שְׂבַכְדֵי עֲלָה בְּרַצוֹנוֹ יִתְבַּרֵךְ
30 שְׂהַמְּקוֹם עֲצָמוֹ אֵינוֹ מִן 30 הַמְּדָה], כִּי הַגְּלוּי דָּשֵׁם הַרְוֵי הוּא בְּמֻקוֹם
31 הוּא בְּמֻקוֹם עֲצָמוֹ. 31 וְעַל-פִּי-זֶה יֵשׁ לְהוֹסִיף בְּאוּר בְּזֶה שְׂלֻמְעֵלָה
32 גַם הַצִּמְצוּם עֲצָמוֹ אֵינוֹ מַעְלִים 32 גַם הַצִּמְצוּם עֲצָמוֹ אֵינוֹ מַעְלִים
33 לְגַבִּי אור-אֵין-סוֹף (נוֹסֵף עַל הַבְּאוּר 33 לְגַבִּי אור-אֵין-סוֹף (נוֹסֵף עַל הַבְּאוּר
34 שְׂבַכְדֵי עֲלָה בְּרַצוֹנוֹ יִתְבַּרֵךְ, 34 שְׂבַכְדֵי עֲלָה בְּרַצוֹנוֹ יִתְבַּרֵךְ,⁶⁶ דְּכִינֵן שְׁגַם הַצִּמְצוּם דָּשֵׁם אֲלֻקִּים
35 הוּא חֵד עִם הַרְוֵי, אֵין שִׁיף שְׂיִסְתִּיר לְגַבִּיָּה. 35 הוּא חֵד עִם הַרְוֵי, אֵין שִׁיף שְׂיִסְתִּיר לְגַבִּיָּה.
36 וְנִבְדָּלִים הֵרִי הֵם מִשְׁתַּלְבִּים זֶה עִם זֶה וּמְשֻׁלְמִים זֶה אֵת זֶה וּלְכֹן הַרְוֵי 36 בְּהַקְדָּמָה שְׂבַכְדֵי עֲלָה בְּרַצוֹנוֹ יִתְבַּרֵךְ, אֵין שִׁיף שְׂיִסְתִּיר לְגַבִּיָּה.
37 וְאַלְקִים כּוֹלָא חֵד הַכּוֹל אֶחָד (כְּמֻבָּאָר בְּחִסְדוֹת בְּהַרְחַבָּה עַל הַפְּסוּק 37 הַשִּׁלּוּב וְהַחִיבּוּר דְּהַרְוֵי וְאַלְקִים,
38 "יודעת היום והשבות על לבבך כי ה' הוא האלוקים") שְׁנֵי בְּאוּרִים 38 אֶשֶׁר לְמֻרוֹת הַיּוֹתָם כּוֹחוֹת שׁוֹנִים
39 וְנִבְדָּלִים הֵרִי הֵם מִשְׁתַּלְבִּים זֶה עִם זֶה וּמְשֻׁלְמִים זֶה אֵת זֶה וּלְכֹן הַרְוֵי 39 וְנִבְדָּלִים הֵרִי הֵם מִשְׁתַּלְבִּים זֶה עִם זֶה וּמְשֻׁלְמִים זֶה אֵת זֶה וּלְכֹן הַרְוֵי
40 וְאַלְקִים כּוֹלָא חֵד הַכּוֹל אֶחָד (כְּמֻבָּאָר בְּחִסְדוֹת בְּהַרְחַבָּה עַל הַפְּסוּק 40 וְאַלְקִים כּוֹלָא חֵד הַכּוֹל אֶחָד (כְּמֻבָּאָר בְּחִסְדוֹת בְּהַרְחַבָּה עַל הַפְּסוּק
41 "יודעת היום והשבות על לבבך כי ה' הוא האלוקים") שְׁנֵי בְּאוּרִים 41 "יודעת היום והשבות על לבבך כי ה' הוא האלוקים") שְׁנֵי בְּאוּרִים

(63) ראה לעיל סעיף ד. (64) סה"מ תרנ"ז ע' נא ואילך. ובכ"מ. (65) ראה גם שעהיוה"א פ"ו (פ, ב). (66) ראה לקמן סעיף ט שביאור זה הוא דוקא כשנרגש בהגילוי ובהצמצום שענינם הוא (לא הם אלא) שרשם. והביאורים שבהדרושים הוא, שגם מצד ענינם, הצמצום אינו מסתיר.

גדול יהיה כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 וְעַל-פִּי־זֶה יֵשׁ לְבָאֵר בְּעַמֶּק יוֹתֵר הַלְשׁוֹן לִית דִּין אֲתֵר
2 הַדְּיוּט שְׁמִקּוֹם הַמְקַדָּשׁ אֵינוֹ אֲתֵר הַדְּיוּט [וְעַל-דֶּרֶךְ-זֶה
3 מְקוֹם הָאָרוֹן אֵינוֹ מִן הַמִּדְּבָה] לְמֹרֹת שֶׁהוּא מוֹגֵדֵר כ"מִקּוֹם",
4 שְׁהַגְּלוּי דְלַמְעַלָּה מִהַמְקוֹם שֶׁהָאֵיר בְּמִקּוֹם, הִיָּה מִצַּד
5 הַמְקוֹם עֲצָמוֹ כִּשֶׁם שֶׁבַגְלָל
6 הַהֲתַאֲחָדוּת וְהַחִיבּוּר שֶׁל "הוּי"
7 ר"אֱלוֹקִים", הַצְמָצוּם עֲצוּמוֹ הוּא בְּעֵצִם
8 אֲמַצְעֵי לְגִילּוֹ.
9 (ט) וְיֵשׁ לּוֹמֵר, שְׁגֻלוֹי עֲנִנָּן זֶה
10 דְלִית דִּין אֲתֵר הַדְּיוּט כּוֹלֵל גַּם
11 בְּמִשְׁמַעוּתוֹ וְהַעֲמֻקָּה וְהַפְּנִימִית, כְּאִמּוֹר,
12 הֵינּוּ שֶׁהַבְּלִי-גְבוּלֵי וְהַלְמַעְלָה מִגְּדֵרֵי
13 הַמְקוֹם יְכוּאוּ לִידֵי גִילּוֹי בְּמִקּוֹם עֲצוּמוֹ
14 יְהִיָּה בְּפִית הַשְּׁלִישִׁי.
15 וְהַעֲנִנָּן הוּא, דְבִית רֵאשׁוֹן וְשְׁנֵי הַדְּשָׁם
16 וְשְׁנֵי הַדְּשָׁם בְּדִית הַדְּשָׁם
17 הַיְיָ יוֹדֵי, ה"א, ו"א, ה"א
18 שְׁרוּמְזִים עַל עֶשֶׂר סְפִירוֹת
19 (כְּמִבּוּאֵר בְּקַבְלָה וְחִסְדוֹת. וּבְקַבְרָה:
20 יוֹדֵי-דַחְכְּמָה, ה' הַרְשׁוּנָה - בִּינָה. ו -
21 שֶׁשֶׁת הַמִּדּוֹת חֶסֶד, גְּבוּרָה, תְּפָאֶרֶת,
22 נְצַח, הוֹד, יְסוּד. ה' אַחֲרוּנָה - מַלְכוּת)
23 בְּפִית רֵאשׁוֹן הוּא ה' עֲלָאָה
24 הַה' הַרְשׁוּנָה שְׁנִקְרָאת גַּם הַה'
25 הַעֲלִינָה (בִּינָה) שְׁעַל-יְדָה הוּא
26 גְלוּי הַיְיָ ד (חֲכָמָה), וּבִית
27 שְׁנֵי הוּא ה' תְּפָאָה הַה' הַשְּׁנִיָּה
28 הַנִּקְרָאת גַּם ה' תַּחְנוּנָה (מְלָכוּת)
29 שְׁעַל-יְדָה הוּא גְלוּי הוּא י'
30 (זְעִיר-אֲנִפִּין - פְּנִים זְעִירוֹת הֵם
31 הַמִּדּוֹת) [67, וּבֵית שְׁלִישִׁי הוּא
32 כְּתָר, שְׁלַמְעֵלָה מֵעֶשֶׂר הַסְּפִירוֹת
33 כְּמוֹכָא לְעִיל (סְעִיף ג) דְּיָבּוּא
34 אַרְיָה אוֹתָהּ בְּחִינָה בְּאֱלוֹקוֹת שְׁמִנָּה
35 בָּא בְּנִין בֵּית הַמְקַדָּשׁ הוּא גְלוּי
36 הַכְּתָר שְׁלַמְעֵלָה
37 מִהַשְּׁתַּלְשְׁלוֹת (כְּפִי שְׁנַחְבָּאֵר
38 בְּסְעִיף ג שֶׁם).
39 וְהֵיָּה בְּעֶשֶׂר סְפִירוֹת, הַגְּלוּי
40 וְהַעֲלָם שְׁפָהֵם (שְׁכֵן עֶשֶׂר
41 הַסְּפִירוֹת מֵאִירוֹת וּפְעוּלֹת בְּאֲמַצְעוֹת אֲוֹרוֹת שְׁעִינִים לְגֹלוֹת וְהָאֵיר וְכָלִים
42 שְׁעִינִים הַגְּבִיל לְצַמְצֵם אֵת הָאוֹר וְהַשְּׁפַעָה) הֵם שְׁנֵי עֲנִינִים שׁוֹנִים
43 וְאֵף סוֹתֵרִים, אֵלָּא שְׁמַכֵּל מְקוֹם הֵם פּוֹעֲלִים יַחַד וְזֶה שְׁשֵׁנֵי הַעֲנִינִים

שבת פרשת מטות-מסעי, מברכים החודש מנחם-אב, ה'תשכ"ב

כא

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

- 1 השלישי. כי אז ימשך בגלוי גם בשמות הנו' ואלקים כמו
 2 שהם בהשתלשלות היינו כמו שהם באים לידי ביטוי כשני עניינים
 3 שונים ואף סותרים זה לזה, האחד הוא העולם והשני הוא גילוי [ועל-ידי-
 4 זה, גם בשני העניינים דלמעלה ממקום ומקום, גם כמו
 5 שהם למטה בעולם הזה
 6 הגשמי שם הם מוגדרים כשני
 7 דברים שונים לחלוטין כי המקום הוא
 8 מוגדר ומובל והלמעלה מהמקום הוא
 9 מעל להגבלות [הלול] ששניהם
 10 הם שמוחיו של הקב"ה
 11 שלמעלה משניהם, וכולא
 12 חד כי בבית המקדש השלישי תהיה
 13 המשכה והתגלות למעלה
 14 מהשתלשלות, מבחינת הכתר, ושם
 15 ניכר בגלוי איך גם ההעלם וגם הגילוי
 16 אינם אלא כוחות של הקדושה-בורך-
 17 הוא שלמעלה משניהם והם מתאחדים
 18 כאחד.
 19 ועל-פייזה יובן מה שכתוב
 20 בכמה מקומות (הובא לעיל
 21 סעיף א) דמעלת בית
 22 השלישי הוא שיהיה קנים
 23 בקיום נצחי, דלכאורה יש
 24 לתמוה מה החשיבות בכך, הרי פיון
 25 שענין הנצחיות היה אפשר
 26 היה יכול להיות גם בבית
 27 הראשון (כמובא לעיל סעיף
 28 ג) איך אומרים שזוהי
 29 המעלה המיוחדת דבית
 30 השלישי ובגללה גדול יהיה כבוד
 31 הבית" השלישי יותר מבהית הראשון?
 32 ויש לומר הכאור היה אפשר
 33 דוקא הבית השלישי מתייחד
 34 ומתאפיין במעלת הנצחיות,
 35 דהנצחיות שהיתה יכולה
 36 להיות בבית ראשון היא
 37 (בעקר) מצד הגלוי דלמעלה
 38 מהזמן שהיה מבטל את גררי הזמן
 39 ומסלק אותם וממילא הבית היה קיים
 40 לנצח, והחדוש בנצחיות
 41 שתהיה בבית השלישי הוא
 42 שגם הזמן יהיה כלי לזה
 43 ונצחיות באופן כזה היא עניין נעלה
- הרבה יותר, כי במצב הזה הזמן נשאר עם כל הגדרים שלו ובכל זאת הבית
 קיים לנצח, למעלה מהזמן (כמו החיבור של מקום עם למעלה מהמקום בעניין
 "מקום הארון אינו מן המידה"). וזהו שמעלת בית השלישי היא
 שיהיה קנים בקיום נצחי, כפירוש הזוהר שהובא בתחילת המאמר פי
 אמתית ענין הכלי-גבול
 (נצחיות בלי הפסק ושינוי) הוא,
 שהנצחיות היא לא רק מצד
 ההמשכה מלמעלה שמבטלת
 את גררי העולם אלא שהמשכה
 גררי העולם עצמו הוא כלי לזה,
 ו"נצחיות" זו היא רק בבית
 השלישי בגלל הגילוי האלוהי
 הנעלה שיאיר בו.
 יו"ד) ועל-ידי הגלוי דיחוד
 הנו' ואלקים (באפן הנ"ל,
 הנעלה יותר, היינו כפי ששניהם הם
 שמוחיו של הקדושה-בורך-הוא הנעלה
 משניהם) שיהיה בבית המקדש
 (השלישי) שגם המקום
 (שנתהיה משם אלקים ויש לו
 את כל ההגדרות של מקום גשמי)
 הוא כלי להגלוי דהנו'
 שלמעלה מהמקום, ימשך
 מעין גלוי זה גם בכל העולם
 שהרי בית המקדש משפיע את אורו
 לכל העולם כולו. וגלוי זה יהיה
 בעקר בגאולה שלאחרי בנין
 בית המקדש. דהטעם על זה
 שגאולה העתידה תהיה גאולה
 נצחית שאין שוף לא ייתכן
 שתהיה אחריה גלות נוספת הוא
 לפי שהעולם יהיה כלי
 להגאולה העולם יודוך ויתעלה כך
 שהגאולה תחדור בו בעומק ובפנימיות
 והוא יתעלה למצב כזה שאפשרות של
 גלות תהיה מושללת לחלוטין.
 וכמבאר בלקוטי תורה⁶⁹
 לרבנו הזקן שגאולה השלישית
 היא בזכות יעקב שמדתו
 מדת אמת שאין שוף בו שנוי
 או הפסק, דאמתית ענין הכלי-
 7
 8
 9
 10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32

גדול יהיה כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 חידוש גדול כל כך והגלוי דעננן זה (שְׁהִיחוד הוא גם מצד
 2 שם אַלְקִים) הוא בְּעֵקֶר עַל-יְדֵי שְׁנַמְשֵׁף מְעִין הַגְּלוֹי דְּבִית
 3 הַמְּקַדָּשׁ בְּעוֹלָם, אֲתֵר הַדְּיוּט, וכאשר מקום מוגדר ומגובל לגמרי
 4 נעשה כלי לאלוקות ולענייני הגאולה הרי זה חידוש ויתרון הרבה יותר גדול.
 5 וְעַל-פִּי-זֶה יֵשׁ לְבָאֵר הַיְתָרוֹן
 6 דְּהַגְּאוּלָּה לְגַבִּי בֵּית הַמְּקַדָּשׁ
 7 [שְׁלֹכֵן תִּהְיֶה הַגְּאוּלָּה לְאַחֲרֵי
 8 בְּנֵן בֵּית הַמְּקַדָּשׁ, כַּנְּ"ל סעיף
 9 ב], וסדר הדברים הוא שתחילה יבנה
 10 בית המקדש ואחר כך תבוא המעלה
 11 הגדולה יותר – הגאולה, פִּי
 12 הַמְּשַׁכֵּת הַגְּלוֹי דְּבִית הַמְּקַדָּשׁ
 13 בְּעוֹלָם תִּהְיֶה (בְּעֵקֶר)
 14 בַּגְּאוּלָּה, כַּנְּ"ל והרי נתבאר
 15 שהמשכת גילוי זה בעולם היא נעלית
 16 יותר מאשר ההמשכה בבית המקדש
 17 עצמו.
 18 (יא) וְעַקֵּר הַגְּלוֹי דִּיחוד הַוְי' וְאַלְקִים (שְׁהִיחוד הוא גם
 19 מִצַּד [שֵׁם] אַלְקִים וגם כוח
 20 הגבול והצמצום משמש לגילוי
 21 אלוקות) יְהִיָּה בַתְּחִיַת הַמְּתִים
 22 שְׁלֹאֲחֲרֵי קְבוּצַת גְּלוֹיֹת, אַחֲרוֹן
 23 שְׁבָכְלָם השלב האחרון בתהליך
 24 הגאולה. והטעם לכך הוא דְּהַגְּלוֹי
 25 שְׁיִהְיֶה בְּעוֹלָם (גְּאוּלָּה מְגַלּוֹת
 26 וְקְבוּצַת גְּלוֹיֹת) הוא גְּלוֹי מְגַבֵּל
 27 (בְּעֵרֶף הַגְּלוֹיִים
 28 שְׁיִהְיוּ לְעֵתִיד-לְבָא), וְכַנְּ"ל
 29 שְׁהוּא רַק מְעִין הַגְּלוֹי דְּבִית
 30 הַמְּקַדָּשׁ כי אמנם מבחינת החידוש
 31 והפעולה בעולם יש מעלה ויתרון
 32 בגילוי בעולם לגבי הגילוי בבית
 33 המקדש אבל מצד עוצמת הגילוי ברור
 34 שהגילוי בבית המקדש הוא גדול יותר,
 35 וכל הגילוי בעולם הוא רק "מעין"
 36 הגילוי שיהיה בבית המקדש.
 37 ובתְּחִיַת הַמְּתִים, שְׁאָז יְהִיָּה
 38 חִיּוֹת הַגּוֹף מִהַסּוֹכְבֵי⁷² האור
 39 האלוקי בא לעולם בשתי דרכים –
 40 "ממלא כל עלמין" הנקרא אור פנימי
 41 כי הוא מותאם לכל עולם ולכל נברא לפי ערכו וחודר בו בפנימיות ו"סוכב

1 גבול (מדת האמת) הוא שהמטה הוא כלי לזה כי בלי גבול
 2 אמיתי משמעו שהוא מאיר וחודר בכל מקום ומקום ולא נפסק ולא נעצר.
 3 וְעַל-דִּרְךָ-זֶה הוּא בְּעֵנֵן דְּקְבוּצַת גְּלוֹיֹת (דְּהַגְּאוּלָּה), שְׁיִהְיֶה
 4 בְּכָל שְׁשֵׁה הַקְּצוּוֹת (דְּמְקוֹם), מִמְּזַרְח אָבִיא וְרַעַף וּמִמְעַרְב
 5 אָקְבָצָה, אִמֵר לְצַפּוֹן תְּנִי
 6 וּלְתִימָן (דרום) אֵל תְּכַלְאִי, היינו
 7 מכל ארבעת הקצוות של מזרח ומערב,
 8 צפון ודרום והפסוק ממשיך ואומר
 9 אודות קיבוץ גלויות הִבִּיאִי בְּנִי
 10 מִרְחוֹק וּבְנֹתִי מִקְצֵה
 11 הָאָרֶץ⁷⁰, דִּיש לומר שְׂרָחוֹק
 12 וְקֵצֵה הֵם כְּנֶגֶד ב' הַקְּצוּוֹת
 13 מְעֵלָה וּמְטָה ואם כן הכוונה
 14 לקיבוץ גלויות מכל שש הקצוות של
 15 בחינת המקום כי כל פרטי המקום יהיו
 16 חדרורים בעניין הגאולה. וְיֵשׁ לוֹמֵר,
 17 שְׁקְבוּצַת הַגְּלוֹיֹת מְכַל הַשְּׁשֵׁה
 18 קְצוּוֹת יְהִיָּה בְּאֶפֶן שְׁהַשְּׁשֵׁה
 19 קְצוּוֹת עצמם יְסִיעוּ לָזֶה⁷¹ כי
 20 כאמור אור הגאולה יחדור בתוך גדרי
 21 העולם (זמן ומקום) עצמם.
 22 וְהִנֵּה אֵף שְׁהַגְּלוֹי האלוקי
 23 שְׁיִמְשֵׁךְ בְּעוֹלָם שגם בו יהיה ניכר
 24 שכל גדרי העולם חדרורים בענייני
 25 הגאולה שלמעלה מהעולם יְהִיָּה רַק
 26 מְעִין הַגְּלוֹי שְׁבָכְיִת הַמְּקַדָּשׁ
 27 עֲצָמוֹ ואילו בבית המקדש יהיה גילוי
 28 נעלה יותר, מְכַל-מְקוֹם יֵשׁ יְתָרוֹן
 29 בַּהַמְּשַׁכֵּה בְּעוֹלָם לעומת
 30 ההמשכה וההתגלות האלוקית בבית
 31 המקדש. פִּי הַיְתָרוֹן
 32 וְאַלְקִים שְׁבָכְיִת הַמְּקַדָּשׁ
 33 עֲצָמוֹ, פִּינָן שְׁלִיַת דִּין אֲתֵר
 34 הַדְּיוּט, ומלכתחילה מדובר במקום
 35 נעלה מכל שאר חלקי עולם הזה אֵין
 36 נֶפֶז פְּזָה כַּל-כָּף שְׁהִיחוד
 37 דְּהַוְי' וְאַלְקִים הוּא גַם מִצַּד
 38 שֵׁם אַלְקִים וגם הצמצום והגבול
 39 וההעלם הם בעצם אלוקות וגם ענינם
 40 הוא לגלות אלוקות, כי מתחילתו
 41 ועיקרו המקום הזה אינו מוגדר ומגובל
 42 באותה מידה שהעולם כולו מוגדר ומגובל ואם כן כביטול ההגבלה שלו אין

(70 ישע"י מג, ה"ז. 71) לכאורה, רק בצפון נאמר "תני" משא"כ בתימן רק "אל תכלא". ומכ"ש במזרח ומערב – "אביא", "אקבצך", ואינו מדבר אליהם. אבל ראה מצודת דוד שם "הביאי – כאילו יצוה לכל ארץ מרוחות השמים להביא את ישראל". (72) המשך וככה תרל"ז פצ"א. סה"מ קונטרסים ח"ב תיג, ב. ובכ"מ.

23 הַמְתִּים שֶׁהוּא אֶחְרוֹן שְׁבָכְלָם והגילוי הנעלה מכולם, מְכַל־
 24 מְקוֹם, עֶקֶר הַהֲדַגְשָׁה והגילוי הכי נעלה מכל הבחינות הַיָּא בְּכָבוֹד
 25 הַבֵּית הַזֶּה הָאֶחְרוֹן, כִּי שָׂרֵשׁ דְּכָל הָעֲנִינִים וכל הגילויים שיהיו
 26 לעתיד לבוא יִהְיֶה בְּבֵית הַמְּקֻדָּשׁ, וּמִמֶּנּוּ יִמְשְׁכוּ העניינים
 27 והגילויים גם בְּעוֹלָם (פְּנ"ל)

28 סעיף ב).
 29 וְזֶה גַם מִהֲטַעְמִים אחת הסיבות
 30 לַכֹּךְ שֶׁהַפְּעֻלָּה הָרֵאשֶׁנָּה שֶׁל
 31 מְשִׁיחַ (לְאַחֲרֵי שִׁיְהִיָּה בְּחֻזְקַת
 32 מְשִׁיחַ כמבואר בסוף ספר 'משנה
 33 תורה' להרמב"ם) הוּא בְּנֵן בֵּית
 34 הַמְּקֻדָּשׁ⁷⁴, כִּי זֶה הוּא הַשָּׂרֵשׁ
 35 דְּכָל הָעֲנִינִים וכל הדרגות בגילוי
 36 אלוקות שֶׁלְאַחֲרֵי-זֶה הגאולה,
 37 קִיבוּץ גְלוּיֹת ותחיית המתים. וְיִהְיֶה
 38 רְצוֹן וְעֶקֶר שֶׁכָּל זֶה יִהְיֶה
 39 בְּקָרוֹב מְמַשׁ.

12 וְזֶהוּ גַם מִהֲטַעְמִים שֶׁהַפְּעֻלָּה הָרֵאשֶׁנָּה שֶׁל מְשִׁיחַ (לְאַחֲרֵי שִׁיְהִיָּה בְּחֻזְקַת
 13 מְשִׁיחַ) הוּא בְּנֵן בֵּית הַמְּקֻדָּשׁ⁷⁴, כִּי זֶה הוּא הַשָּׂרֵשׁ דְּכָל הָעֲנִינִים
 14 שֶׁלְאַחֲרֵי-זֶה. וְיִהְיֶה-רְצוֹן וְעֶקֶר שֶׁכָּל זֶה יִהְיֶה בְּקָרוֹב מְמַשׁ.

1 הַמְתִּים שֶׁהוּא אֶחְרוֹן שְׁבָכְלָם והגילוי הנעלה מכולם, מְכַל־
 2 מְקוֹם, עֶקֶר הַהֲדַגְשָׁה והגילוי הכי נעלה מכל הבחינות הַיָּא בְּכָבוֹד
 3 הַבֵּית הַזֶּה הָאֶחְרוֹן, כִּי שָׂרֵשׁ דְּכָל הָעֲנִינִים וכל הגילויים שיהיו
 4 לעתיד לבוא יִהְיֶה בְּבֵית הַמְּקֻדָּשׁ, וּמִמֶּנּוּ יִמְשְׁכוּ העניינים
 5 והגילויים גם בְּעוֹלָם (פְּנ"ל)

6 דִּהְנִשְׁמָה, תְּהִיָּה נְזוּנִית הַנִּשְׁמָה, שֶׁלְכֵן, הַנִּשְׁמָה תְּהִיָּה נְזוּנִית
 7 מִהַגּוֹף⁷², יִהְיֶה שְׁתֵּי הַמְּעֻלוֹת. גְּלוּי בְּלִי-גְבוּל
 8 (סוֹבֵב), וְגְלוּי זֶה יִהְיֶה בְּגוֹף שֶׁשָּׂרֵשׁוּ הוּא⁷³
 9 מִשֵּׁם אֱלֹקִים.
 10 וְזֶהוּ גְדוֹל יִהְיֶה כְבוֹד הַבֵּית הַזֶּה הָאֶחְרוֹן
 11 מִן הָרֵאשׁוֹן, דִּהְגַּם שֶׁבְּגֻלָּה הַעֲתִידָה
 12 יִהְיֶה בְּמָה וְכַמָּה עֲנִינִים, וְעַד לְתַחֲתֵת הַמְתִּים
 13 שֶׁהוּא אֶחְרוֹן שְׁבָכְלָם, מְכַל-מְקוֹם, עֶקֶר
 14 הַהֲדַגְשָׁה הַיָּא בְּכָבוֹד הַבֵּית הַזֶּה הָאֶחְרוֹן, כִּי
 15 שָׂרֵשׁ דְּכָל הָעֲנִינִים יִהְיֶה בְּבֵית הַמְּקֻדָּשׁ, וּמִמֶּנּוּ
 16 יִמְשְׁכוּ בְּעוֹלָם (פְּנ"ל סעיף ב).

12 וְזֶהוּ גַם מִהֲטַעְמִים שֶׁהַפְּעֻלָּה הָרֵאשֶׁנָּה שֶׁל מְשִׁיחַ (לְאַחֲרֵי שִׁיְהִיָּה בְּחֻזְקַת
 13 מְשִׁיחַ) הוּא בְּנֵן בֵּית הַמְּקֻדָּשׁ⁷⁴, כִּי זֶה הוּא הַשָּׂרֵשׁ דְּכָל הָעֲנִינִים
 14 שֶׁלְאַחֲרֵי-זֶה. וְיִהְיֶה-רְצוֹן וְעֶקֶר שֶׁכָּל זֶה יִהְיֶה בְּקָרוֹב מְמַשׁ.

1 כל עלמין" הנקרא אור 'מקיף' ו'סובב' מלמעלה כי הוא מאיר בכל העולמות
 2 והנבראים בשווה ולעתיד לבוא תתגלה מעלתו של הגוף הגשמי אפילו ביחס
 3 לנשמה הרוחנית ובעוד שכיום חיות הגוף היא (כמו חיות כל הנבראים) מאור
 4 הממלא, לעתיד לבוא חיות הגוף תהיה מהאור הסובב [נַעֲלָה יוֹתֵר
 5 מִהַחַיּוֹת דִּהְנִשְׁמָה, שֶׁלְכֵן,
 6 דִּהְנִשְׁמָה תְּהִיָּה נְזוּנִית מִהַגּוֹף
 7 בניגוד למצב הנוכחי בו הגוף שואב
 8 חיות מהנשמה, כי כאמור לעתיד לבוא
 9 תתגלה המעלה הגדולה של הגוף
 10 הגשמי⁷²], וכך לעתיד לבוא יִהְיֶה
 11 שְׁתֵּי הַמְּעֻלוֹת גם המעלה של שם
 12 הו"י וגם המעלה של שם אלוקים.
 13 ותהיה המעלה של גְּלוּי בְּלִי-גְבוּל
 14 (סוֹבֵב), וְגְלוּי זֶה עֲצֻמוּ יִהְיֶה
 15 בְּגוֹף הַגִּשְׁמִי שֶׁשָּׂרֵשׁוּ הוּא⁷³
 16 מִשֵּׁם אֱלֹקִים.
 17 (יב) וְזֶהוּ גְדוֹל יִהְיֶה כְבוֹד
 18 הַבֵּית הַזֶּה הָאֶחְרוֹן מִן
 19 הָרֵאשׁוֹן, דִּהְגַּם שֶׁבְּגֻלָּה
 20 הַעֲתִידָה יִהְיֶה בְּמָה וְכַמָּה
 21 עֲנִינִים, וכמה דרגות ובחינות של
 22 גילוי אלוקות וְעַד לְתַחֲתֵת

1 דִּהְנִשְׁמָה, תְּהִיָּה נְזוּנִית הַנִּשְׁמָה, שֶׁלְכֵן, הַנִּשְׁמָה תְּהִיָּה נְזוּנִית
 2 מִהַגּוֹף⁷², יִהְיֶה שְׁתֵּי הַמְּעֻלוֹת. גְּלוּי בְּלִי-גְבוּל
 3 (סוֹבֵב), וְגְלוּי זֶה יִהְיֶה בְּגוֹף שֶׁשָּׂרֵשׁוּ הוּא⁷³
 4 מִשֵּׁם אֱלֹקִים.
 5 וְזֶהוּ גְדוֹל יִהְיֶה כְבוֹד הַבֵּית הַזֶּה הָאֶחְרוֹן
 6 מִן הָרֵאשׁוֹן, דִּהְגַּם שֶׁבְּגֻלָּה הַעֲתִידָה
 7 יִהְיֶה בְּמָה וְכַמָּה עֲנִינִים, וְעַד לְתַחֲתֵת הַמְתִּים
 8 שֶׁהוּא אֶחְרוֹן שְׁבָכְלָם, מְכַל-מְקוֹם, עֶקֶר
 9 הַהֲדַגְשָׁה הַיָּא בְּכָבוֹד הַבֵּית הַזֶּה הָאֶחְרוֹן, כִּי
 10 שָׂרֵשׁ דְּכָל הָעֲנִינִים יִהְיֶה בְּבֵית הַמְּקֻדָּשׁ, וּמִמֶּנּוּ
 11 יִמְשְׁכוּ בְּעוֹלָם (פְּנ"ל סעיף ב).

12 וְזֶהוּ גַם מִהֲטַעְמִים שֶׁהַפְּעֻלָּה הָרֵאשֶׁנָּה שֶׁל מְשִׁיחַ (לְאַחֲרֵי שִׁיְהִיָּה בְּחֻזְקַת
 13 מְשִׁיחַ) הוּא בְּנֵן בֵּית הַמְּקֻדָּשׁ⁷⁴, כִּי זֶה הוּא הַשָּׂרֵשׁ דְּכָל הָעֲנִינִים
 14 שֶׁלְאַחֲרֵי-זֶה. וְיִהְיֶה-רְצוֹן וְעֶקֶר שֶׁכָּל זֶה יִהְיֶה בְּקָרוֹב מְמַשׁ.

(73) שעהיוה"א פ"ו (פא, רע"א). (74) רמב"ם הלי' מלכים פי"א ה"ד.

המשך ביאור למס' זבחים ליום שבת קודש עמ' א

8 דם החטאת. מתרצת הגמרא: מִסֵּתִבְרָא דְחַטָּאת [בְּהִמָּה] פְּנִימִיּוֹת
 9 הוּא לִיָּה לְרַבּוּי שִׁיְהִיָּה דְמָה טַעוֹן כִּיבוּס, מֵאִשֶׁר לְרִבּוּת אֵת דָּם
 10 חַטָּאת הַעוֹף, מִשׁוּם שֶׁחַטָּאת הַפְּנִימִית דוּמָה בְּמַעֲשֵׂה הַקְּרִבָּתָה
 11 לְחַטָּאת הַחִיצוֹנָה הַכְּתוּבָה בַּפְּרָשָׁה, שֶׁכֵּן חַטָּאת פְּנִימִית בָּאָה
 12 מִבְּהִמָּה כַּחַטָּאת הַחִיצוֹנָה, וְכֵן שְׁחִיטַת הַפְּנִימִית נַעֲשִׂית בְּצִפּוֹן
 13 הַמְּזוּבָּב כַּחַטָּאת הַחִיצוֹנָה, וְכֵן קִבְּלַת דְּמָה מִצּוּאָר הַבְּהִמָּה הוּא עַל
 14 יָדֵי כְּלֵי שֶׁרֶת, כְּדוּן חַטָּאת חִיצוֹנָה,

1 נְמִי תִּרְבֵּה מ'תורת' שדמה טעון כיבוס. על אף שמשמע מ'זאת'
 2 למעט שאין הכתוב עוסק בה. מתרצת הגמרא: מֵיַעַב רְחֻמָּנָא
 3 בְּרִיבַת 'זֹאת' הָאִמּוֹר בַּפְּרָשָׁה שִׁישׁ חַטָּאת שֶׁאֵין דְּמָה טַעוֹן כִּיבוּס,
 4 וּמִשׁוּם כִּךְ מִמַּעֲטִים אֵת חַטָּאת הַעוֹף שֶׁאֵין דְּמָה טַעוֹן כִּיבוּס.
 5 מִקְּשָׁה הַגְּמָרָא: וְכָּה רְאִיתָ לְרִבּוּת אֵת חַטָּאת הַפְּנִימִיּוֹת שֶׁאֵין
 6 נֶאֱכָלוֹת, מֵהִרְבּוּי 'תורת'. וּלְמַעַט אֵת חַטָּאת הַעוֹף מֵהִמְיַעֵט
 7 'זאת'. וְלֹא לְהִפְיֵךְ. הֲלֹא שֶׁנִּיחָן אֵין כְּתוּבוֹת בַּפְּרָשָׁה בְּדִין כִּיבוּס

המשך ביאור למס' זבחים ליום שבת קודש עמ' ב

11 שֶׁנִּשְׁפָּךְ מִחֻבְלֵי עַל הַרְצָפָה שֶׁאֵין מִמֶּנּוּ עַל הַמְּזוּבָּב.
 12 מִשִּׁיבָה הַגְּמָרָא: אָמַר לִיָּה רַבִּי לְלוּי, זֹו שְׂאֵלָה – שֶׁאֵלָה יָפָה שֶׁאֵלָה
 13 וְאִשְׁיִבְךָ עֲלֶיָּה, שֶׁהֵדָם שֶׁבִּבְגַד הַשְּׁנִי טַעוֹן כִּיבוּס מִמָּה נִּשְׁפָּךְ, שֶׁאֵי
 14 נֶאֱמַר שֶׁלֹּא נִדְּחָה, אֵלֹא אוֹסְפוּ לָדָם שֶׁבִּבְגַד הָרֵאשׁוֹן וְכָשֶׁר
 15 לְזוּרִיקָה, הָאָ קָשֶׁר – הֲרִי רֵאוּי הָדָם לְהוֹאָה וּפְשוּט שֶׁבִּבְגַד הַשְּׁנִי
 16 טַעוֹן כִּיבוּס. וְגַם אֵי נֶאֱמַר שֶׁאוֹסְפוּ וּפְסוּל לְהוֹאָה, הַבְּגַד הַשְּׁנִי טַעוֹן
 17 כִּיבוּס, כִּי אֵינָא כְּרַבִּי עֲקִיבָא כְּכִיבָא לִי דְאָמַר, שֶׁאֵם הָיְתָה לוֹ שְׁעַת
 18 הַכּוּשֶׁר וְאַחַר כִּךְ נִפְסְלָה חַטָּאת, דְּמָה טַעוֹן כִּיבוּס, וְעַל כֵּן הָדָם
 19 שֶׁבִּבְגַד הַשְּׁנִי טַעוֹן כִּיבוּס, כִּיּוֹן שֶׁהִיָּתָה לוֹ שְׁעַת הַכּוּשֶׁר קוֹדֵם
 20 שֶׁנִּדְּחָה בְּהַתּוֹזָה עַל הַבְּגַד הָרֵאשׁוֹן.

1 דוחה הגמרא: אָמַר רַב הוּנָא כְּרִיָּה דְרַב יְהוֹשֻׁעַ, אֵין רֵאוּיָה
 2 מִהַבְּרִייתָא, שֶׁהִרִי אִפְשֶׁר לְהַעֲמִיד אֵת הַמִּיַעֵט בְּכַדְבִּיק כְּלֵי [בגד]
 3 בְּצוּאָתָהּ שֶׁל חַטָּאת הַעוֹף, שֶׁבִּאֲפוֹן זֶה לֹא הִיָּה הָדָם מִחוּץ לְצוּאָר
 4 עַד שֶׁנֶּגַע בְּבַגְד וְלֹא נִפְסַל. וְלִפְיִכֵּךְ יֵשׁ צוּרֵךְ לְמַעַט מ'זאת' שֶׁאֵין
 5 טַעוֹן כִּיבוּס.
 6 הַגְּמָרָא חוֹזֶרֶת לְדוֹן בְּדָם חַטָּאת בְּהִמָּה שֶׁנִּיתוּ עַל הַבְּגַד: כְּעָא מִיָּתָה
 7 לְוִי מְרַבִּי, נִיתוּ הָדָם מִמֶּנּוּ לְכַדְבִּיק מֵהוּ – לְאַחַר שֶׁנֶּגַע בְּבַגְד אַחַד נִיתוּ
 8 לְבַגְד אַחֵר, מֵהָ דִּינוּ שֶׁל הַבְּגַד הַשְּׁנִי, הָאֵם נֶאֱמַר שֶׁמִּבְּגַד קָמָא
 9 [הָרֵאשׁוֹן] אֵיךְ הִיָּה הָדָם לְכִיבוּס, וּמִכִּיּוֹן שֶׁנִּדְּחָה אֵינוּ רֵאוּי
 10 לְהוֹאָה וְאֵינוּ טַעוֹן כִּיבוּס. אוֹ דְלִמָּא לֹא נִדְּחָה הָדָם, וְדִינוּ כְּדָם